

Radom, dnia 29 Października 1937 r.

ראדאָם, פּאָלישקאָ ביר חשון תרצ"ח
טעלעפאָן סטן רעדאקציע 18 - 15

פאַרצווע פאַרבער
און כעמישע פראלניע

— A. —
HEMPPEL

פאַבריק אין
צענטראלע
זשעראמסקי 1
זשעראמסקי 21
זשעראמסקי 59
טראגוטטא 11
קעלנער צו וואשען צו 15 גר.

פראדאמער-קעלנער לעבן

סיף דערשיטערט צוליב דעם טראגישען טויט

פון מיין הארציגען פריינד,

אדוואקאט

הערש פאקאלאדאמסקי נ.ע.

דעלכער איז אוי פריהצמטיג אדעקגעריסען געווארען פון זיין פערדינסטפולער
טויט לטובת די יודישע עמיגרנטען אין פאריז —

דריק איך אויס מיין אויפריכטיגסטען מיטגעפיהל

דער איז טרויער פערבליבענער פאמיליע.

מאגיסטער יעקב פינקלער
ווארשא

Kto gily „WAWEL” chociaż
raz spróbuje
Innych nie kupi, w innych już
nie pali
A kiedy swoich znajomych
częstuje,
Każdy wyborne papierosy chwali.

Naszemu Koledze M. Cwajgenbergowi oraz Rodzinie
z powodu przedwczesnego zgonu
Ich BRATA, SYNA

B. P. SALOMONA

wyrazy szczerego współczucia składają

N. ZAJDMAN Wiedeń
M. FAJNGOLD Warszawa
S. GRABINA Warszawa

וויילט איהר האפן קלארע, וויבערע חעש, נייע גארדעראבעס, שניי-חמסע פארהאנגען,
גיסעס נאך צו חאשען און פארבען אין דער בעקאנטער
כעמישער פארבער און פראלניע פון דער ערשטקלאסיגער פירמע

A. HEMPEL

Centrala Stare Miasto 7 telefon 19 - 70

Filie Zeromskiego 1
Zeromskiego 21
Zeromskiego 59
Traugutta 11

ווער ס'האט זיך נישט איבערצייגט דאָל טויזן און וועט זיין ענטציקט
פון דער שטער, עסטענישער און סאכענישער ארבייט.
פונקטליכע אויספיהרונג
קלייט און איבערצייגט אייך
סאלידע בעהאנדלונג
צענטראלע: אלטע שטאדט 7 אפיצ. טעל 19-70
פיריעס: זשעראמסקי 1, טראגוטטא 11
זשעראמסקי 21, זשעראמסקי 59

פיריעס צו וואשען סאפערשען

ד ע ס ט י פ ס ט ע נ מ י ט ג ע פ י ה ל ד ר י ק ע נ מ י ר א ו י ס
ד ע ר פ א מ י ל י ע
צ ו ל י ב ' נ ט ו י ט פ ו נ ז מ ע ר ג ע ש ע צ ט ע נ מ א ז א ו נ פ א ט ע ר
ר' י צ ח כ מ א י ר ז"ל

י ה ו ד ה ר ו ב י נ ש ט י י ז א ו נ פ א מ י ל י ע
New - Jork U. S. A.

ז א ל ע נ ז מ ז מ נ ג ע ט ר י ס ט א ו נ ג י ש ט ו י ס ע נ מ ע ה ר פ ו נ ק מ נ צ ע ר.

Wyrazy szczerzego współczucia

Rodzinie LESLAU

z powodu śmierci

B. P. ICH OJCA

składa

DR med. Robert I. Rubinstein
z Rodziną
NEW YORK U. S. A.

א ו י פ ד ע ר נ ע כ ט י ג ע ר ז י צ ו נ ג פ ו נ ש ט א ד ט = ר א ט
א י ו מ י ט ג ע ט י ל ל ג ע ו ו א ר ע נ י ו ע ג נ פ ע ו י ז | ד י נ ס ט א ג א י נ ר א ד א מ א י נ צ ו ו א מ ע נ ה א נ ג
פ ו נ מ י נ י ס ט ע ר ק א ע צ י א ל ק א ו י ס ק י ד ע ס | מ י ט ' נ פ ו נ א נ ד ע ר פ ו י ע נ ד י ש ט א ט. א ר.

Niniejszym podaję do łaskawej wiadomości, iż
BIURO PISANIA PODAŃ
do władz administracyjnych i Sądowych

A. RAPPOPORT w Radomiu
przeniesione zostało Żeromskiego 23
do lokalu przy ul.
(wejście z sieni na parterze)

Biuro czynne bez przerwy od god: 9-tej do 20-tej
(-) A. RAPPOPORT

Nowo - otwarta Pracownia Okryć
Damskich, Kostiumów i Futer

Artura Anklewicza

Radom, ul. Moniuszki 22 m7
POLECA NAJNOWSZE MODELE
NA BIEŻĄCY SEZON.

Robota wykwalitna Ceny przystępne

Najlepsze, najmiłsze i najtańsze
prezenty dla rodziny i przyjaciół

kuchenki, żelazka
grzejniki do rurek
poduszki i inne.

Do nabycia na dogodnych warunkach

w Radomskim Towarzystwie
Elektrycznym Sp. Akc. w Radomiu
ul. Traugutta 53

Z DZWONKIEM
IDEAL JAWA -
DOBRA KAWA

וועגעז א פראטעסט-מיטינג
געגעז די געטא = בענק.

מ ע נ א י נ פ ר א ט ע ס ט - מ י ט י נ ג , ח ע ל כ ע ר א י ו
פ ע ש ל א ט ע נ ג ע ו ו א ר ע נ א י י נ צ ו א ר ד נ ע נ ד ע ס
27 ה. ה.
א י נ ד ע ר ר י ס ק ו ס י ע ה א צ ע נ ו י ז ב ע ט י י
ל י ג ט ל א ח נ י ק ר א ט ע נ צ ע ר ג , א ד ו ו , ט א ז ו ב ,
ד' ר ק ל י י נ צ ע ר ג ע ר , ר א ט מ א ז ג , ח י י ס מ א ז ,
ד' ר ק ע ל ע ר ח א ר מ , ד' ר ש ע נ ד ע ר א ו י ט ש ,
א י נ ו ש , מ . ש ח א ר צ ע ר ג , ה א כ נ ל א צ ע ר ,
צ ו ק ע ר מ א ז א ו נ ס ט ו ד ע נ ט ז י ג מ א ז .

ו ו י ש ו י נ ד ע ר מ א ז , א י ז ד ע ר פ ר א -
ט ע ס ט - מ י ט י נ ג פ ע ש ל א ט ע נ ג ע ו ו א ר ע נ א ו י פ
ע ה ע ר נ ע כ ט ע נ - מ י ט ו ו א ד , מ' ה א ט א ב ע ר
ג א ר נ י ש ט ג ע ה ע ר ט פ ו נ א י ה מ א ו נ ע ס
ו ו י ז ט א ו י ס , א ז ע ר א י ו א י נ ג א צ ע נ
ג י ש ט צ ו ש ט א נ ר ג ע ק ו מ ע נ . ד י ס י ב ו ת
פ א ר ו ו א ט - ז ע נ ע נ א ו נ ו ג י ש ט פ ע ק א נ ט .

א ו י פ ד ע ר א י נ י צ י א ט י ו פ ו נ ד ע ר י ו .
ד י ש ע ר ס א צ י א ל י ס י ש ע ר א ר ב י י ט ע ר -
פ א ר ט י פ ו ע ל י צ י ו נ . צ . ס . א י נ ר א ד א מ ,
ר ו ו י נ ס ק א 13 , א י ו ס א ר א כ ט א ג ע נ פ ר י י ט א ג
א ו ו ע ר ג ע ר ו פ ע נ ג ע ו ו א ר ע נ א ב ע ר א ט ו נ ג
פ ו נ א ל ע ס א צ י א ל י ס י ש ע ג ר ו פ י ר ו נ ג ע נ ,
ס א ד - צ ע נ , פ ר א ט ע ס י א נ ע ל ע א י נ ט ע ל י ג ע נ ז
א ו נ א ק א ר ע מ י ק ע ר .

ד י ב ע ר א ט ו נ ג ה א ט ג ע ע ס ט א ר ו ו -
ש א א ו ב א ו נ מ ו ר י ע ג ע ו ו ע נ , א ז ד י א ר -
ג א נ י ו י ר - ק א מ י ס י ע ה א ט ז י ז ג ע ו ו ע נ ד ע ט
צ ו פ . ס . ח ע צ ע נ א ב נ ע ק ע נ ד ע ס ו א ל
פ ו נ א ר ב י י ט ע ר - ה ו י ו א ו י פ א פ ר א ט ע ס ט -
מ י ט י נ ג ג ע נ ע נ ד י ג ע ט א - ב ע נ ק א ו נ א ו י פ
א ל י י נ ג ע מ ע נ א נ ט י י ל א י נ פ ר א ט ע ס ט , ד י
פ . ס . ה א ט צ ו ג ע ו א ג ט א נ ט י י ל צ ו נ ע .

האמיטע פון סטאראסטווא אויפ'ן בית-עולם.

כ ע ר ד א ר פ א ר ו מ נ ע מ ע נ א ג ע ו ו י ט ע נ ש ט ח
פ ר ד , ה א ט ד ע ר מ א ג י נ ס ט א ר א ה א ט א י נ
י א ר 1908 ג ע נ ע נ ד ע ר י ו ד י ש ע ר ג מ י נ ע .

ד ע ס ק ו מ ע נ ד י ג ע נ ד י נ ס ט א ג ח ע ס ב ע -
ז ו כ ע נ ד א ט י ו ד י ש ע ב י ת - ע ו ל מ א ק א -
מ י ס י ע פ ו נ ד ע ר ס ט א ר א ס ט ו ו א ח ע צ ע נ ע ר -
ל ו י ב ע נ צ ו ש ט ע ל ע נ ד ע ס פ א ר ק א נ . ח ע ל .

שענקט וועש פארז מושב-זקנים

ר ע ר , פ ר ו י ע נ - ה ע מ ר ע ר , ל י ל ע כ ע ר , צ י כ -
ל ע ר , ק א ע ס ט .
ע ס ח ע ל ע נ ג ע ה נ ז א מ ל ע נ ו ו ע ש ס פ ע -
צ י ע ל ע פ א ר ע נ א ו נ צ ו ד י ח ע ל כ ע ז י
ח ע ל ע נ ג י ש ט ב ע ו ו י ו ע נ צ ו ק י פ ע נ , ח ע ר נ
ג צ ע ט ע נ צ ו ב ר ע נ ג ע נ א י נ ד ע ר ג מ י נ ע א ר י י נ

א י נ צ ו ו א מ ע נ ה א נ ג מ י ט ' נ פ ע ר ע נ ד י ג ע נ
ד ע ס ר ע פ א נ ט א י נ א ס י י ל צ י מ ע ר ע נ פ ו נ
ב י ת - י ת ו מ י ט , ח א ו ע ס ח ע ר ע נ ק י ר צ ל י ד
א י ב ע ר ג ע פ י ה ר ט ד י ו ק נ י מ , ה ו י ב ט ז י ז א נ
ד י צ ו ו י ט ע ח א ד א ו ו ע ש - א ק צ י ע , ד י
א ל ט ע ל י י ט ג מ י נ ע נ ז י ז א י נ מ ע נ ע ר - ה ע ס -

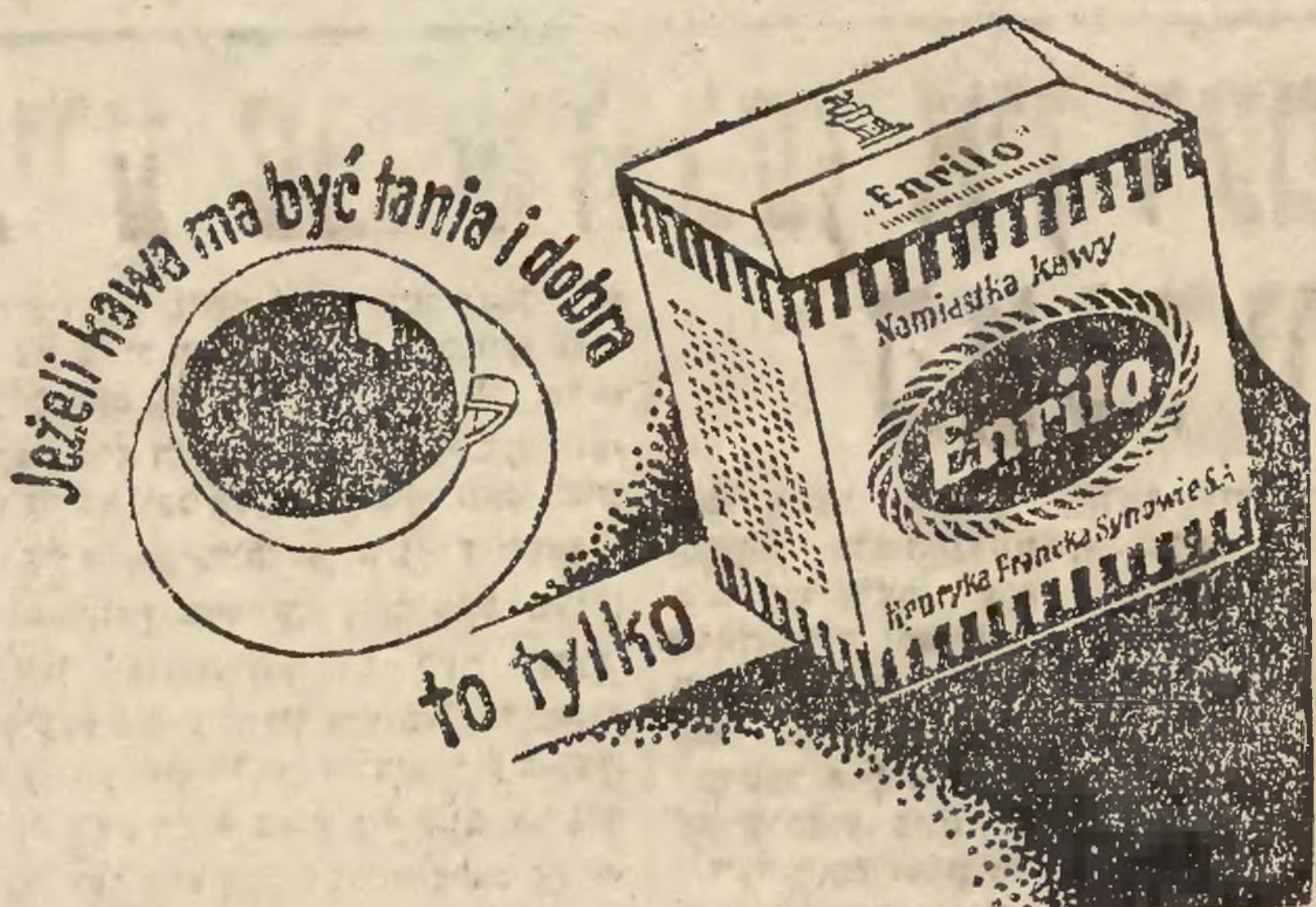
איז די וואך פאר'ן יודישען אקאדעמיע-מער
האט מען פונדעסטוועגעז זיך א משמח געוועזן.

ט א נ צ א א ו נ ז י ז מ ש מ ח ג ע ו ו ע נ .
נ א כ מ ע ה ר פ ע ר ד ר י ס ל י כ ע ר א י ו , ח א ט
ג ע ס ט א נ צ א א ו נ ג ע ו ו ל י ע ט ה א צ ע נ א ו י ז
א ז ע ל ע י ו ד י ש ע י ו נ ג ע ל י י ט , ח א ט ט ר א נ ע נ
א ר ו מ א י נ ק ע ש ע נ ע ר י י - צ י י נ ג י ש ע נ (מ א -
ט ו ר ע ס) א ל ט ל ע ג י ט י מ א צ י ע ס ס א ר צ ו -
ק ו נ ט י ע נ א ק א ד ע מ י ק ע ר , ו ו א ט א י נ מ י ט
ז י ג ע ו ו ע נ ד י ש מ ח א י נ ד ע ר , ח א ד כ נ
י ו ד י ש ע נ א ק א ד ע מ י ק ע ר ?

ס'איז אלעמען בעוויסט, אז ס'איז
פראקטישער געווארען א, חאד פאר'ן
יודישען אקאדעמיקער. אין וואס ס'האט
זיך געוואלט אויפדריקען די ראזענ האד
- איז אויך יעדען בעוויסט געווען.
אין ראדאם, היינט אויס, האט מען זיך
גישט געמאכט היסטאריע און פאריגען
שבת צו-נאכט האט מען ביי פשיעט.
געהאט געקענט זעהן אונזער יודישע
יונגענד זיך פליין, באהייען, מ'האט גע-

אונזער ווירקליכקייט.

פון ד"ר יעקב וויגאדזקי.

דער צווייטער דעם אנטשטעמיטזום... די הויכע רעגירונג, העלפער ארעסטירט זיך פונקט אזוי שלעכט אין דער יודישער שאלה, ווי אונזערע ביזנאסמאנעס פוילישע רעגירונג, מיטגליד, אז די האט געפינען דעם ריכטיגן וועג צו לעזן די דע- זיגע שאלה...

ווי געזאגט, בעליידענע אין דער מערערונג פון די געזאגטע "ענק" אין גאר דאס העלען בעליידענען די יודישע סטודענטען פון דעם ווילדען טייל פון די פוילישע סטודענטען, קען פאר די ערשטע, האט שטעהען אין יעדן פאר העכער פאר די לעצטע, נישט וויין צו- ליידענע...

דער ווילדער ענדעקישער פלען פון שאפען אין אלע געביטען פון לעבען אין פוילען פאר יודען א געזאגט, שפיל- כער הויכע אן משמעות געפאלען אין די הויכע פונקטער, איז חוצהם אויך א נארישקייט, יודען קען מען שוין בשו"ט אומן נישט דערנאכדעם מיט העלפער עס איז געזאגטען, עס וואקסען פון פערנעהמען הויכע שטעלעס אפילו אין די גרעסטע, נאטירליך נישט קיין וויל- דע לענדער, דעם יודען, וואס שפילט שוין איצטער א גרויסע און העס בקרוב שפילען נאך א גרעסערע ראלע אין דער וועלט, קען מען נישט אומן נישט בעליידענען מיט דעם וועלען בעליידענען די פוילישע יודען...

אויף היינט דאס איז נוצליך פאר פוילען, העס ווייזען דער נאכפונקטער עתיד...

קאנקורירען די יודישע ארבייטער מיט די נישט יודישע זעהר וועניג, דעריבער הערען מיר פון דער דאזי- גער ווייזע פון וועניג אנטשטעמי- טישע עקסטרעמיזאציע - פאדערונגען לגבי יודישע ארבייטער, דאס זענען שוין די יודישע ארבייטער פערדענעט גע- זעהרען אין דעם אויפגעדרעמטען שטאנדיקען ארבייטערליינס וואס קען מען זיך נאך ווייטען די פוילישע אר- ביטער, העלפער האבען מצד די יודישע ארבייטער כמעט קיין שום קאנקו- רענץ נישט, זענען דעריבער אזוי גליק- ליך, אז זיי דארפען און ווילען מערען קיין זאך נישט, אזוי האבען דאך אי- געזאגט בשעתו די רעאקציאנער - אנט- שטעמיטשע ארבייטער-ארגאניזאציעס, די באדעקעט, די ג. מ. ר. און א. ה.

אזוי ארום האט מען דאך אין פוילען, ווי איהר זעהט, אלע גרויסע סאציאל פאליטישע פונקטען גלענצענע פערנע- פערט גאר מיט דעם יודען... דעריבער איז פוילען אזוי גליקליך, דאס זי נעמט זיך שוין פאר יודען נישט נאר, כדי זיי צו פערדענען פון ווערע ארבייטער- ארגאניזאציעס, נאר פונקט, כדי זיי צו בעליידענען און דערנאכדעם, צו זאג- מין חזק מאכערען פון יודישע פערנע- טען איז מען דערנאכדעם מיט דער בע- ריהמער פערנענע יודען, געזאגט- בענק" פאר יודישע סטודענטען אויף די פוילישע הויכשולען.

האט היינט געהט הייסען מיר שוין אויסענדיינען דער שטעקען האט צווי- עקען, איינער שלעכט דעם יודען און

דער פוילישער סוחר און פאבריקאנט חיל נישט אנטשטענען זיך כדי צו קא- קורירען מיט דעם יודישען סוחר אויף נלייכע תנאים, לויט דער קאנסטיטוציע. דעמאלט וואלט דער פוילישער סוחר אונ- גענוג גענוגענען זיך מיט א קלענע- רען ריווח... פאדערט דער פוילישער סוחר פון דער מלוכה, מען זאל איהם בעפרייען פון דער יודישער קאנקורענץ, ווייל זי איז א בעליידענע פאר וויין פאבריקאנטעס, לכל הפחות פאדערט ער, דאס מען זאל וויין פאטריאטישען הא- דעל און פאבריקאציע אוועקשטעלען אין בעסערע תנאים חי די יודישע, הן צונגע דעם שטייגער, בעסער פאר אלע אבער וואלט געווען, ווען מען וואלט די יודען פערטריבען אויף דעם ריווחען, אלע-פאליטישען מאראלסקאר...

דערווייז אבער בעט דער פוילישער סוחר די רעגירונג זאל חזק דעם אונ- טערשטיצען וויין באיקאט און ווייזע פונקטען... דער פוילישער האנדלערקער רעדט מיט דעם וועלענען לשון ווי דער פויל- יישער סוחר, זעסער פאר אלע העס זיין, העס מען האט דעם יודען פאר- טרייבען פון לענד, צו דאן, און דאס האלט דער סוחר אויך אונטער, מווען דערין באיקאט ארבייטער די פוילישע מאפען פון דעם יודישען האנדל און אינזאסטער, דערפאר אבער מווען די יודישע מאפען אויך האבען דאס רעכט צו באיקאטירען דעם יודישען האנדל און האנדלערקער...

דער פוילישער ארבייטער קומט כמעט קיינמאל נישט אין קיין שום קאנקורענץ קאמף מיט דעם יודישען ארבייטער, ווייל די מלוכה נעמט דאך קיין יודישע אר- ביטער אין איהרע אונטערנעהמונגען, מאנאפאלען א. א. ה. נישט אויף, די קאמונאלע אליין-פערנענענען נעהמען קיין יודישע ארבייטער כמעט נישט אויף, חזק דעם נעהמען דאך די פוילי- שע פריהעמטע אונטערנעהמונגען אויך קיין יודישע ארבייטער נישט אויף... גלייכע דאך נאר פאר ווי דער שטאלער- ארבייטערפער פון א טייל יודישע פרי- העסע אונטערנעהמער... אויף אזא אומן

ס'איז באמת צו בעוואונדערען ווי אין פוילען ווערט די אינעווייניגסטע פאלי- טיק אלץ פשוטער און פשוטער: עס שטאט זיך ביסלעכווייז אין איינציגע אוניווערסאל מיטעל מיט וועלכען מען שטרעבט צו בעווייניגען אלע צרות און סכנות, וואס בעאומהויגען אזוי אפט דאס לענד... דער מיטעל איז - דער פוילישער יוד!

דער דארף האט נישט קיין ארבייט, האט נישט קיין ברויט, הייל דעם גרעס- טען טייל פערד אין לענד האבען פער- באפט די פוילישע פרייזען און - הייל די לענדארבייטע איז זעהר אנטגעבעלע- זענע און אנטגעבעטאנענע אין איינליכן ארם... דוכט זיך, ארטיסטעלעסן פון דער דעריבער צרה קענען נאר די דאנקאלע ארגאניזאציעס, אינאיינעם מיט דער אינטעטיקאציע פון דער לענדארביי- טער, אזוי ווי דאס פיהרט זיך אין אלע דעמאקראטישע און קולטורעלע לענדער, אויב אייך דוכט זיך אזוי, האט איהר א טעות, אין פוילען דארף דער פוילישער קיין פערד און קיין ער- דעמאקראטיע נישט... שרייבן די דער- שטאנענע פרייזען, מען מוז איהם נאר אינעווייניגען אין שטאט און אנטגעבען די יודישע פרייזען, ווען דער פוילישער וועט די דאזיגע פרייזען גוט דורכאקע- דען און פערנענען מיט פאגראם, ווערע, וועט ער זיך גליקליך, אי, די יודען די יודען מוז מען פון לענד פערטרייבן פערד, חי מען זאגט פאר אויסלאנד, די יודען מווען עמיגרירען, האוהיין די פוילישע אויסלענדישע ווייטעוועהדיגע שטליטיק פאדערט פאר פוילען קאלאניעס, אלס מקור פון פון רויהשטאף, אין די דאזיגע קאלאניעס מוז מען ארויסטרא- גען די דריי און א האלב מיליאן פויל- יישע יודען, אויב זיי וועלען דארט נישט קענען אויפבויען העלען ווי צעשטארבען פון הונגער און פון קרענק, אויב אבער זיי העלען יא עפעס אויסטוהן, וועט מען זיי וויי- טער פערטרייבען אויף א, ביי-לאנד פון וועלכען זיי העלען מווען מאכען א קיי-לאנד, און אויף ווער בעארגרייטער שרד העס מען אהעקענען ווייטער דעם הונגעריגען פוילישען פוילער...

א געזאגט = טייער אין ראדאם...

דער קיעראויניק פון כושעש- טשאנסקי דאס אדווענצוראלי, פאניע מעצענאזשע, צו זאגטשן אינזערע קראוועזעס גייען נישט ארויס פון געטא, מיר בלייבען אהן סחורה, אפער אי- בערטהיערען אונזער דאמ"א אין יודישען געטא?

— בראן באזשע!... חסיד!...

— סא האט זאל מען פון?

— טראגט די סחורה אהין צו זיי, אזוי חי איהר האט געטון ביז איצט.

— מ'לאזט נישט אריין קיין נישט יודען, אפער וואלט איהר, פאניע מע- צענאזשע, נעווען דער שליח?

דער פאן מעצענאזשע האט א צאפאל- געטון:

— זשידא-קאמונא - דא כאלערי!...

חי נאר ער האט בעפנדיגט דעם טי- לעסאן-געשפרעך מיט'ן דאם אדווענצור- אי, קומט אן א דעלעגאציע:

— ווער זענט איהר?

— א דעלעגאציע פון די שטאטישע פוילישע טעאטערען.

— צא פאנאוייע סאפיע זשיטשאן?

— פאניע מעצענאזשע - האט איר- נער פון דער דעלעגאציע אננעהויען- מיר זענען אויבליקליך, אונזערע שטעט- דיגע פאזוכער, אונזערע שטאט - געטא געפינען זיך אין געטא, מיר שפילען פאר

לירט די פשעפוסטקעס, פאר קיין שום נישט יוד איז דער אריינגאנג פאראסען. אלע יודישע געשעפטען, יודישע סאג- ריקען און יודישע אינסטיטוציעס, זענען אלע איבערגעטראנען אין געטא, די שטאט איז געבליבען א ריין גאנצער, ס'איז א זונטאנ-טאג, די ארענדאוו- גיק-תלמידים טרינקען, לחיים, דערנאך קומט מען זיך, און צום סוף נעמט מען זיך צו די... קנייפלעך, אלע פאנאטאוו- יע-אויטאס זענען, חרוב, באין בריה טעלעפאנירט מען צו דער יודישער פא- גאטאוייע:

— האלא, שטיי לינאס כאצערעק?

— טאק, לינט הצדק.

— פראשען פשיכאטש טאג אי סאם - פשעפראשטאם, די יודישע פאגא- פאחיע מאהרט נישט ארויס פון געטא.

זייט מוחל און פרענגט אייער, סחורה אהער.

דער פאן מעצענאזשע האט א צאפאל- געטון.

— טא יעסע זשידאחסקא כיצא?... ס'קלינגט, דער טעלעפאן:

— פאניע מעצענאזשע?

— טאק, יא, טו חאזרו מאחיי... קאט מאוויז

א בלו - ביטערער חלום פון אן ענדעקישען, ג'ד'ל'...

פון י. אבערזשאנע.

נוצן געוואלט שרייבן אין, ארענדאווניק, נאר אזוי ווי ער האט שוין געהאלטען צייט כופ שמונה, האט ער גענומען זינגען זיין בעליבענען שלאגער, הווא- ש-שא... עס איז גענוגען איין כוס נאכ'ן אנדערען, ביז ער האט געקושט דעם באדעם פון פלעזער...

— ב - ר - א - ח - ג - ז - ר - א - ו - ג - א -

האט ער געפאנעט אונטער דער נאז, שוין נישט... מער, קיין זשי- דעס אין ראדאם... דא דיאבלא!

פלוצט האט ער א גרויס-געטוהן, ווי אן אונגעריהער דבר-אחר.

וואס איז געשעהן?

א שרעקליכע זאך: - געטא-טויער! א געטא-טויער, אין ראדאם, אויף רוג וואהל און זשעראמסקי שטייט א געטא- טויער, האט גרעניצט אפ דעם יודישען געטא מיט דער שטאט, ביים טויער- שטייט א גרעניץ - וואך, האט קאנטרא-

דער ראדאמער ענדעקישער, נאון, דער מעצענאזשע ירום בוידים, האט יענע וואך געהאט א פרייליכען דינסטאג, זע- הענדיג די יודישע געשעפטען געשלא- סען אלס פראקטעס גענען די געטא-בענק, האט ער פון גרויס שמחה גענומען גא- ווערען פון וויין ריין נאריש מויל:

— סא מאיז ראבאטא!

דער פאן מעצענאזשע האט אפילו גע- האלט שרייבען אן ארטיקל פאר זיין ארגאן דעם, ארענדאווניק, און שריי- בען האט ער געוואלט, אז פוילען איז שוין געראטעוועט, יודען, וועלען איי- נגיחיו - נישט האבען קיין צייט צו האנדעלען, שבת און זונטאג פאר מען נישט האנדלען, יודישע יום טובים און שוועטעס אויך נישט, איצט העלען זיי האבען פראטעסטען, פראטעסט גענען סטראנאן, פראטעסט גענען באיקאט, פראטעסט גענען פיקעטען, פראטעסט גענען, איינשעם, גענען עקסעטען, גע- גען שחית-פערבאט, גענען געטא-בענק, יעדען טאג אן אנדערען, גענען, גאנ- צע וואכען העלען יודישע געשעפטען זיין געשלאסן, און, נאשי-העלן מאכען א לעבען.

אזא ארטיקל האט דער פאן מעצע-

האנדווערקער.

ס'אז נאך נישט אדורכגעגאנגען קיין
גאנצע צוויי חדשים ווי די האנדווערקער-
וועלט האט געטומעלט וועגען דעם פרא-
יעקט פונ'ם דעפוטאט סנאפטשינסקי ווע-
גען די כארלובניקעס. ווען מען האט שוין
ווייטער צו פערצייכענען א גאנץ שטאנעל
גייעם געווען פראיעקט. דאס מאל וועגען
גאנצען האנדווערקערטום. דער געזעץ-
פראיעקט פיהרט אריין אוועלכע קאלאסאלע
ענדערונגן אין אלטען אינדוסטריע-געזעץ.
אז עס באקומט א גאנץ ניי פנים. און נאך
זעפעס. דער פראיעקט שטאמט נישט פון די
האנדווערקער-טוערס, נאר פון מיניסטעריום
אליין.

דאס מיט-טערוס פון האנדעל און אינ-
דוסטריע האט דעם געזעץ-פראיעקט אויס-
געארבייט און ערשט די פערזאנלעכע וואך-
ציגעשיקט די האנדלערקער-קאמערן, און
זיי זאלען ארויסזאגען זיך ווענען עס
פראיעקט די האנדלערקער-קאמערן הא-
בען עס צוגעשיקט ווידער צו אלע האנד-
לערקער-ארגאניזאציעס און צעכען, אום
זיי זאלען ארויסזאגען זייער מיינונג ווע-
גן די טעזעס פונם געזעץ, ווי אויך מא-
כן אויספערזונגען, אדער צונאכטן.
די אידישע האנדלערקער-ארגאניזאציעס
האבען אויך דעם פראיעקט ערהאלטען.
און ביז דעם 17-טען פאשדושיערניק זא-
לען זיי זייער מיינונג און אויספער-
זונגען צושיקען אין דער האנדלערקער-
קאמערן, וואו עס זאל א דעבאטע דורכ-
געפיהרט ווערען, און א בעשלוס אנגענו-
מען ווערען.

עפ לייגס פאר מיר דער פראיעקט מיט
דעם קאמענטאר צו איהם; איך לעז ביך
אויפן אין די אלע פונקטען מיט געזעץ
און וואונדער מיך. איך וויל פארשטענד
וואס מען איז אויסען מיט די נייע ענדע-
דונגען, פארוואס דאס, וואס איז ווייט
בעסער יאער גוט געווען, זאל פלוצלינג
זענען נישט גוט. און אפשר... פרויך מען
זיך אין נאנצן נישט וואונדערען. זאל דער
לעזער אליין זיין דעה ארויסזאגען.
לי ברונט-טעזען סינים געזען זענען
טאלגענדע:
פארם-כל פיהרט איין דאס געזעץ דעם

ליידיגע ווענט. די פרעמיערעס ווערען
בעזוכט פון... אונז, אקטיארען, פילע-
טערען און גארדעראַטיסטען — דאָס איז
דאָס פּובליקום. ניט אן עצה, פאניע
מענענאָשע, וואָס טוט מען אַסער איבער-
פיהרען די מיסיקע טעאטערען אהין
צו זיי, אין געטע אריין?
— בראַן באַושע...
ווי נאָר די דעלעגאַציע איז ארויס,
קומט אַן א צווייטע דעלעגאַציע.
— ווער זענט איהר?
— פון קריסטליכען צוקערניש-באַוי-
צער פאראיין.
— וואָס פערלענגט איהר?
— פאניע מענענאָשע, גיעט אן עצה,
צוליבן יודישען געטע האָבען מיר אַר-
לויטען אונזערע שטענדיגע געטע, די
יודישע מענשאַטקעס און פאניענקלעך
וואָס זענען יעדען טאָג געקומען צו אונז
נאָ הערנאָסקע, גאָ שטארנאָן קאָמע, די
זשורנאַליסטע מאַנקלעך אי טאָק וואָנע
שטענדריקעס. וואָס זענען געווען אונזערע
סטאַלע גאַטשעס, זענען איצט אין זיי-
ער געטע. ס'איז ביטער, פאניע טעזע-
נאָשע, אַסער וואָרען מיר אונזערע גי-
קערנישע איבערטראָגען אהין. צו זיי,
אין זשורנאַליסטע געטע?
— בראַן באַושע... הסטידו...
די דעלעגאַציע איז נאָך נישט געהען
אויף דער אנדערע זייט סיר, קומט אַן

טיפען, געשטאלטען
און פילדער.

ראדאמער יודען פון א מאהל.

פון מאיר הערץ.

לומדים און סטודענטען קומען הערען די גלענצענדע דרשה אין שוהל א פרוי האט איהם פערשטעלט דעם וועג צום ראדאמער רבנות.

האט געווען דאס געוועזענע דאס פראסטען מיטוואך 4 שעה, אויף די הערן ארויס-געטראגען. אסילו פאר'ן פראסטען שטיי-נער האט ער געהאט סחירה, פאר'ן פשוט'ען עולם האט ער אריינגעפלאכטן זיכע, געהארגעט זאכען, גרינג צום פערדייען. ווי משלים און היגערבארע לעגענדעס, אז ער האט געלעבט די פני-נער, און טראץ דעם איז ער קיין ראדאמער רב נישט געווארען. עס איז א סוד ביז'ן היי-טיגען טאג. מ'האט דאן געשמועסט פער-שידענס, בייל האבען דערצעהלט, אז מ'זענען געווען אפולכע לייט אין רא-דאם, רבנישע סאכערס, וואס האבען פון איהם געוואלט געלד און קיין געלד האט הרב גארדאן נישט געוואלט נעמען. אנדערע האבען איבערגעגעבן אז מעשה געהערט אין שוהל אריין אז דער דרשה, האט דעם רב גארדאן אויס'ן אהעל א פרוי פערשטעלט דעם הענט, ער האט זי געוואלט אויסטירען. אבער יענע האט זיך היידער אנגעטוי-סען מיט'ן קאש, אזוי עסליכע מאהל כסדר, האבען זיי זיך איינער געגען צווייטען געקרייצט דעם וועג און פער-שטעלט זיך מיט די קעפ, ביז מ'האט דער פרוי אפגעקערטען. הרב גארדאן האט דאן פרעגט זינע בעגלייטער, אז די דאזיגע בעגעגעניש איז א פאטא-לער צייכען, וואס צייגט, אז ער וועט קיין ראדאמער רב נישט ווערען. ער געהט דאן צו דער דרשה, הייל ער האט ליב צורעדען פאר יודען וועגן תורה און וויסענשאפט. ער בעדויערט נישט, האט ער האט געמאכט אומזיסע הוצאות און אויך נישט דאס, האט ער וועט קיין ראדאמער רב נישט ווערען. און ער איז סאקע נישט געווארען.

רב, גארדאן, העלכער האט געהאלטען א דרשה אין שוהל, וואס האט אלעמען ענטציקט: אי די לומדים, חסידים, אי אינטעליגענטען, די "דייטשען" און אויך דאס פראסטע פאלק. הרב גארדאן איז געווען א פערזענ-ליכקייט, א גאון, א קנער, און ער פערשטייט דערפאר, ער איז שטארק פאפולער געווארען דורך זיין ווערק, מ'האט ס'סאקע חסידים, (וואס איז א זנס חסידות) - וואס ער האט ספעציעל אנגעטרייען פארן רוסישען ביילונג'ס מיניסטעריום אין פעטערבורג: מיט'ן צוהק צווישנזייער, אז די חסי-דישע בעוועגונג אין רוסלאנד און פוילן, איז נישט קיין שטילע ערשיינונג, ווי מ'האט דערויף גע'מערקט', נאר דאס איז א נייכטריכע לעהרע, געהערט מיט מיט-טיק און סיסטעם רעליגעזע צמינה פון יי-דען אויף צו קענען איבערטרעטען די פערטירליכע און גלות, דאס ווערן האט געטאט א קאלאסאלען רושם אין יענער צייט מיט זינע גרינדליכע קענעניסען און דיכטערישען פאטאס.

ביים מיניסטעריום אין פעטערבורג האט הרב גארדאן מיט זיין חזק שטארק אויסגענומען, אבער אין ראדאם האט ער נישט געהאט קיין מול, מ'הייסט נישט פארוואס, פאר ווען, - ער איז נישט געפאלן. דער שטאט איז ער נאך גע-לען, צו זיין דרשה וואס האט זיך אויס-געצייכענט מיט וויסענשאפט אויף אלע געביטען פון תורה און חכמה און איז געווען א מייסטר-הערק פון רעטארק, איז געקומען די גאנצע שטאט, אלע יודישע גומיגאויסטען און סטודענט-סען אין זייערע דאמאליטיקע מונדירען האבען איבערגעפולט די שוהל, וועלכע-דיג הערען דעם דאזיגען געלערנטען יוד-מ'האט אים נאך דער בעריהסטער דרשה

ראדאמער רבנות און איז געווארען אונ-טערשטיצט פון די היגע אויסגעקלערטע מאדערנע יודען, די אזוי געוואפענע "דייטשען". (מ'האט שפעטער געשמועסט אז דער וועלכער דעוועגט האט זיך גע-שמועט, פערשטעהט זיך, אז א שטארקערען כח האבען דעמאלט געהאט די פרויע יודען מיט די חסידים, זיי זענען ענער-נישט און ביט'ן גאנצען מיינער ארויסגע-טרעטען געווען די ראבינער'ס און גע-קעמפט מיט א געהאלדיגען צייטער גע-גען איינפירען אין ראדאם און זאך, האט עס ענוויסטערט אין די רעפארמיר-טע יודישע קהלות פון מערב-איינזאם, זיי האבען געפארעט א רב, א יוד-שמים, א למדן, א חסיד, אזוי ווי אלע פוילישע רבנים ווענען, און מעג ער אסילו גארנישט קענען קיין "גויאיש" - דעם אויך גוט זיין, ערדא, געווען אפולכע פרויע לייט, וואס האבען גע'טענה'ט, אז מען ברייך א רב א נישט - קענער ער זאל גארנישט קענען מעהר, א חזק גוט לערנען און זיין אנגעגעהייערע יוד-איה, האט וועט מען סוהל, ווען מען וועט גע'דארפן אמהל געווען צו דער מאכט מיט שטארקע ווענען וויכטיגע יודישע צנינים און ס'האט געוויכען אויסצוגען א רויסע הארץ - וועלכע רעדען די דאזיגע און דער רב וועט בלויז שטעהן דערפאר, - פארקעהרט, ס'איז געשען - האבען די דאזיגע יוד-נעשריגען, - אז דער רב וועט זיין א שטימער זיין, איידער ער וועט קענען א סך רעדען, די דאזיגע קנאים האבען אנגעווען אויף אנדערע יודישע קהלות, וואו די רבנים זענען בלויז לומדים און גאונים, קענען אסילו נישט א אות, א ביכטשטאט פון א פערמער שפראך אי-בערלינגען און ראך בליהען יענע קהלות און זענען לשם, ולתפארת פאר דער גאנצער העלט, אין פרגסטען פאל, הא-בען יענע יודען געשטאנען צו בעשטי-מען צוויי רבנים: איינעס, דאקטאנער און א צווייטעס, א קאזיאנער, וועלכער זאל זיין דער פירשטערקער ביירי שורות און סיהרען דעם, סטאן-צוהיל' פון מעטריקעס און אנדערע מעלדונג'ס, פארמאליטעטען, דערפאר זאל דער, דו-כאנטי' פון דעם אלעם גארנישט היסען, נאר רק זענען יום ולילה און לערנען, פסק'ענען שאלות, דין תורות און שטעהן אויף דער האך יודען וואלען אבהיסען יודישקייט בכל ענינים פון כשר-עסען, שמירת שבת און סהרת המשפחה, אלס אזא "קאזיאנער" רב האט מען דאן צווישען אט די חסידישע קרייזען אנגעווען אויפ'ן פערשטערקענעם פראט, פון יודאאיסטישע למורים פלטיאל מוש-קאטעל'ס פ"ה, העלכער איז געווען פא-פולער און געוועקט סימפאטיע א דאנק זיין טאקטפולער העלטונג צו אלע קריי-זען פון שטאט.

אבער די דאזיגע פון יענער צייט און אויך א גרויסער טייל פון דער יו-דישער בעפעלקערונג האט נישט אונ-טערגעהאלטען דעם, צוויי-רבנים-סיס-טעם, זיי האבען געהאלט איהם און א גוטען זי האבען געברענגט א ראיה פון פערעלמוטער'ן, וועלכער האט אויך געקענט, גויאיש' און דאך איז מען גע-ווען צופרידען פון איהם.

און צו יענער צייט האט זיך געמאל-דען א גלענצענדער קאנדידאט אויף א רב, עס איז געקומען דער אסטראחער

108.
הען הרב פערעלמוטער איז אהעק פון ראדאם און געווארען איינער פון די אנגעזעהענסטע מורי-הוראות אין האר-טא - האט זיך דא ביי איהן אין שטאט געמאכט א שטעך צווייט. מ'האט זיך גענומען פארען ארום דעם אויסקלויב פון א נייטע רב, עס האבען זיך געשאפען צוויי, א חסידישער פון איין זייט און א וועלכליכער - דעמאלט האט עס געהייסען א "דייטשישער" - פון דער צווייטער זייט, צו די "דייטש'ן" זענען צוגעשטאנען די פארטוגעזישע, די האט האבען שוין דאן געשיקט זייע-רע קינדער אין דער רוסישער גיכעוועג און אין אנדערע רעפארמירטע יודישע שולען, און אפילו די וואס זענען מיט-געריסען געווארען מיט'ן יודיש גאנצ-לעטן רענעסאנס, וואס האט אנגעוויפן שטראמען ווי א פליסיגער סייך אין דער יודישער גאס.

די צוויי צדדים האבען געפיהרט צווישען זיך א קאמף ארום דעם נייטע רב-קאנדידאט, אין דער פערמער, אין זיי-סע שטעטל, האט מען זיך דערהיינט, אז אין ראדאם איז וואקאנט א פאסטען פון א רב און ס'האבען פון אלע זייטען אנגע-הויבען קומען רבנים, ראבינער'ס און יעדער האט קודם כל געהאלטן א דרשה אין שוהל אויף פרויע, די חסידישע רבנים האבען זייערע דרשות אדורכגע-פלאכטען מיט פילול, מיט דרוש, מיט חידושים און מיט אויסגלייכען פערשי-דענע כתיבות, וואס זענען צעהערטען איבער גאנץ שטאט און זיינע מפרשים און די ראדאמער חסידים אין לומדים האבן יעדען שבת געהאט א ענג רוחני, נאך טשעלענס מיט'ן קונעל, איז די דרשה אין שוהל געווען א קאמפאס, מ'איז גאנצע וואך געווען בענייטשטער, אדער מ'האט זיך געשפארט און דיסקוטירט ביז דעם צווייטען שבת, אדער דריטען שבת ווען ס'איז געקומען א פרישער רב.

די ראבינערס ווידער האבן געהאלטען פערדיגעטען על פי נוסח אשכנז, גערעדט מעהר דייטשערש, ווי יודיש, און דער עיקר האט אימפאנירט א סך דער שטרענגער, שארפער סאהן, מעשה פרא-מע, האט שטעלט זיך אהעק אין דער פאזע פון א נביא, וואס זאגט וואס איז געווען און וואס וועט זיין, פון דאס יודי-שעס פאלקטעט, דעם פראסטען עולם האט געפאלען, ס'איז געווען פאר איהם א נייטע, די לומדישע רבנים האט דער פשוט'ער תהלים - עולם נישט פערשטא-נען, ער האט געהייסט, אז דאס איז אג' ענין פאר די לערנער, אבער נישט פאר פאר איהם און דאס האט דאס פראסטע פאלק' קומט אין שוהל אריין צו די דרשות, איז סתם אזוי פון גיינעריקייט-הענען, נישט מעהר; דאנענען ביי די ראבינערס איז גאנץ אנדערש, זיי האט עמך אויך פערשטאנען, אויב נישט אינגאנצען, איז א טייל, עפעס, און דערצו האט איהם אימפאנירט דער שטעל פון דעם ראבינער, זיין געפוצטקייט, זיין לאנגזאמער טהאן, די מעסע-לענע שטים, וואס האט גערינערט איבער דער שוהל, און דאס פיער-קאנטיגע הוי-כע קאפאלע אויס'ן קאפ.

איינער פון די ראבינער'ס איז געווען דער געלערטער רוסישער יוד דעווענער, ער האט ארויסגעגעבן א רוסישען "סליואר" (א ווערטער בוך פון רוסיש אויף יודיש) ער האט קאנדידירט אויפ'ן

פון דער סדרה - חיי שרה.

ויבוא אברהם לספוד לשרה ולבכותה...

עלסער, דאן וואלטען די צוהערער אבער געקאנט זיך טראכטען, דאס שרה איז איהרע יונגע יאהרען איז אפטר געווען נישט בעסער פון אלע אנדער יונגע פרויען, העלכער גאר אויף דער עלסער, ווען עס קלעקט שוין נישט ביי זיי קיין כח און קיין לוסט צו זינדלען, דאמאלס ערשט ווערט יעדע פרוי א רבי'צען און פערדיגט צניעות, סאראל און פרומקייט, דאנענען אבער אברהם, העלכער האט געקענט שרה'ן גאך פון די יונגע יאהרען און האט דעריבער געקאנט פערציילען גענוי פון איהרע צדיקת און מדות טובות פון איהר יו-טנד, אז זי איז שוין דאמאלס געווען אג'אויסנאגה פון אלע אנדערע יונגע פרויען פון יענער צייט, אס נאר אברהם'ס הספד האט געקאנט מאכען דעם געהעריגען רושם אויף די צוהערער, א סך מעהר ווי עס האלט געקאנט ארויסרופען יצחק'ס א הספד...

מאכע מפרשים האנדערען זיך אויף דעם, האט יצחק איז נישט געקומען מספיד זיין דער מוטער זייער שרה? ער איז דאך שיין געווען א 37-יאהרי-גער יונגעמאן, וואלט דאך זיין הספד מלייכט געמאכט א גרעסערען פורא-אויף דער העלט, איינזעהענדיג אין דעם די היידעניקייט פון דער נסרת, וואס האט ערציגען אזא מיינעם יונגעמאן חי יצחק אבינו?

נאר די מעשה דערטון איז אס וואס: אמת סאקע, אז יצחק איז געווען א טיין-ערציגענער קינד, אבער מען דארף נישט פערנעסען, אז ער איז געבוירען געהא-רען צו זיין מוטער שרה אויף איהר עלטער; האט ער דאך פאלגליך נישט געקאנט פערציילען פון שרה'ס צדיקות און מיינע גייסטיגע מירות אין פון די מעשים-טובים איהרע פון איהרע יונגע יאהרען; ער האט נאר געקאנט פערצייל-ען און אויסרעכענען איהרע שבחים, ווי גוט און פרום זי איז געווען אויף דער

פ. בושאצקי.

וויכטיגע און אקטועלע ענינים פאר'ן ראדאמער יידישען סוחר'טום

אויף דער יעהרליכער אלגעמיינער פערזאמלונג פון סוחרים-פערציג זשעראמ. 17 איבערמארגן ונטאג.

אויסקויפן האלט - יעהרונג פאסעני
טען סאר אלע קאסענאריעס (2) כוחרים
וועמענס אומזאץ עס שרייט נישט איבער
די סימס פון 5000 זל. ואלען גענצליך
בעפרייט זייערע פון אויסקויפן א פא-
טענט. (3) די יעניגע כוחרים וואס
זייער אומזאץ דערגרייכט די סומע 75
טויזענד זל. ואלען אויסקויפן דריטע
קאסענאריע (האלב-הורט) און ביי 20
טויזענד זל. 4 טע קאסענאריע. (4) די
האלב-יעהרונג פאסענטען פון די יעניגע
כוחרים וואס זייער אומזאץ פון פרטי-
טען האלבען יעהרסטייגט נישט איבער
די סומע פון 30 טויזענד זל. פון 3-סער
קאסענאריע - ואלען גילטיג ווין אויך
אויס'ן צווייטען יאהר.
אויס'ן סאג-אדדונג פון דער אלגע-
מיינער פערזאמלונג אין סוחרים-פערציג
וועלכע איז בעשטימט אויף איבערמא-
רגן נאנטאג דעם 31 פארזייערניק 6
אויסער געפונען זיך גענוג וויכטיגע
כחש פערזענדיגע פראגען וואס פריינען
פערזאמלונגס-יעדען יעדען יידישען סוחר
אין ראדאמ און פערזענען איהם צו קו-
מפן. גיטש וועלכענדיג יוצא זי מיט
בלייבען ווערן אין דער היים אויג-
דערש ווערן שוין ווערען און טראכטען.

צערפערקלונג, וואס יעדער סוחר געהט
סאר זיך ארום א פערציג-טער, ווערט
די לעגע נאך טרויעריגער, מעהר האט-
גונגלעכער.
ווערן די יידישע סוחרים קומען
איבערמארגן אויף דער פערזאמלונג,
פריינען אויפצושטעלען זייער אלטע
ארגאניזאציע.
אויף דער אלגעמיינער פערזאמלונג
וועט געגעבען א'אייגנערעסאנטען בע-
ריכט דער ראטמאן פון דער סאכנאווער
האנדעלס-קאמער, ה' פאטער פערנעקעל.
אין צוזאמענהאנג מיט'ן פאסענטען-
אויסקויפן סאר'ן יאהר 1938 האט זיך די
פערזאמלונג פון סוחרים-פערציג אין
ראדאמ, (ישעראמסקי 17) געווענדעט צו
דער האנדעלס-קאמער אין סאכנאווער
מיט א מעמאריאל, וועלכער ענטהאלט
אריינע פערלייכערונגען פאר'ן סוחרים-
שטאנד, רהיינו: 1) ערמעגליכען דאס

טען געווען אפען ביז 9 אונדער. דעם הסכם
אויף דעם האט שוין געגעבען דער פוי-
לישער אנגעשטעלטער-פערציג פון סאכ-
נאווער. די סאכנאווער האנדעלס-קאמער
האט זיך וועגען דעם געווענדעט צום
וואיטעווער.
ווי ס'איז צו זעהן דערפון פריינען
מען פון אלע וועמען מהנה צו ווין דעם
יידישען סוחר מיט, מתנות טובות. די
יידישע סוחרים נויטען זיך אין היינ-
טיגען מ'מכנס מעהר פון אלע מאל
אין א ארגאניזאציע, וואו זיי וועלען ווין
פערציג-טער, כדי מיט געמיינזאמע כח-
חות צו קענען זיך פערציג-טער.
געגען באיקאט, פיקעטען, פאסאנא-
פיקטען פון וועניגסטענס נענטערע
ווערען מיט אחרות, מיט סוחרים-סאלי-
דאריטעס, וואס קען נאך געמאכט ווין
דורך א פערציג-טער אין דער אייגע-
נער ארגאניזאציע, דורך צושפליטערונג,

איבערמארגן ונטאג קומט פאר א'נ-
אלגעמיינער פערזאמלונג אין סוחרים-
פערציג (ישעראמסקי 17).
די פערזאמלונג, אויסער די חכמים
אקטועלע ענינים, וועלכע זענען פאר-
אייגענע פון אויפ'ן סדר היום, וועט אויך
טראגען דעם כאראקטער פון רעארגא-
ניזאציע. דער סוחרים-פערציג
שטרעבט צו בענייען ווין טעטיגקייט און
דערהויבען ווין אנוועה צו ווין אמאליגע
כורנה, ווען ער האט בעדייטענד גע-
לייטעט לכובת דעם ראדאמער יידישען
סוחרים'טום. אויף דער לעצטער זיצונג
האט די פערזאמלונג בעשלאסען צו דינ-
גען א נייעם לעקאל, וואס וועל ווין מעהר
ענטשפערעכער און מעהר צונגעפאסט
פאר דער טעטיגקייט פון סוחרים-פערציג.
אויף דער אלגעמיינער פערזאמלונג
וועט פריינען אומגעפערט ווערען דער
האנדעלס-צענט, וועלכער איז דער פרא-
יקט פון דער סאכנאווער האנדעלס-
קאמער, צו וועלכען ראדאמ געהערט.
פון דער וועלכער קאמער שטאמט אויך
די נייע אינזאציע, או דער האנדעל
שבת-צונאכט און אין די אונדערען ערב חג-
אות וועל בערעניצט ווערען ביז האלט
אנשטאט וואס ביז איצט זענען די געשעפט.

געכאפט ביי דער האנד די „כשר'ע" פאטריאטען.

אט איז א דאקומענט ווי אזוי די ראדאמער ענדעקעס האבען זיך גע'חנפה'ט צום רוסישען צאר.

דער אויסגעצייכענטער אויסשלינג
דערנאך האבען די קייזערליכע דורכ-
לייכטען זיך געקענעלט צו די פרא-
וויאנט-מאגאזינען, וואו אויף א לענקע
איז געווען אויסגעשטעלט א הארמאט
אויף וועלכען ס'איז געווען געשריט א
א פריהשטיק פאר די הויכע געסט און
פאר די אפיצירען. נאכ'ן פריהשטיק א
פריערליכע געזעגונג מיט אונאויס-
הערליכע אויסרופען „הורא" פון 3000
מענשען, וואס זענען געווען געהערשט
מיט איין געפיהל פון אונגענוצטער
ליבע, איבערגעגעבען און פריי.
און די גאנצע ראדאמסקא פון
9/6 1903 פערדענדיקט מיט התלהבות
איהר בעריכט:

בעת'ן פריערליכען קבלת פנים; אז דאס
פערד צו געווען שניאדע, די צאריצא
איז געפארהען אין א קאסע געשפאנט
מיט פיער פערד; ווען דער קייזער איז
ארגע פון פערד און ווען די קייזערין איז
אויסגעשטיגען פון דער קאסע; וועלכע
ארמען און קאמערדאנטען ס'האבען זיך
בעטייליגט אין פאראד; ווי די פיעכטע
האט מארשירט, ווי אזוי ס'איז געגא-
נען פולק' נאך פולק, באסאליאן נאך
פאסאליאן, ווי סאפירען, ארטילעריע,
דראגאנער, ווער ס'האט סארשירט מיט
א גוטען טריט, מיט שיק און פערדינט
אויף א קייזערליכען דאנק; ווער ס'איז
געגאנגען הערליש, פרייליך, גלייך און
אויסגעשולט.

דאס איז אויך ערשינען א גאנצע
ראדאמסקא, אין וועמענס דרייט די
היינטיגע האט פערשפראכען צו געהן
און אפצוהייסען איהרע סראדיציעס.
דאס איז געווען אין יאהר 1903.
ס'איז געקומען דער צאר, די צאריצע
מיט'ן טראהן-סאלער. די דאמאלסדיגע
גאנצע ראדאמסקא (פון 1906) (1903)
צעשרייבט זיך פרייט און לענגלעך
דער קייזערליכע אויסגאממע און איהר
בעריכט קלינגט שוין איינמאל ענטו-
יאסטיש און מיט אהן א שיער בע-
גייסטערונג.

די נייע ערשקישע צייטונג, גאנצע
ראדאמסקא, איז ארויס אין איר ער-
שטען נומער מיט א קאפיטעל געשיכטע
פון די ראדאמער יידען, ברענגענדיג
אין סאמע אנהויב באריכות די רעדע
פון געה. פערשטארבענע ראדאמער רב
טרייסטמאן אין סאג פון דער 300-
יעהריגער פיערונג פון דער ראמאנא-
ווינאסטיע, וואס ער האט געהאלטען אין
שוהל אין דער אנהויבער פון רוסי-
שען גובערנאטאר זאסיאדקע. לייגענדיג
אזוי מיט וואס פאר א חוק און שנה
די גאנצע שרייבט וועגען די ראדאמער
יידען, וואס מען געקענט מיינען מי
יורע וואסערש כשר'ע פוילישע פאטריא-
טען די ראדאמער ענדעקעס זענען דא
געווען; קומט אבער צוגעהן דער רא-
באטניק' און מיט-אויף א צהיט קא-
פיטעל, ווי די וועלכע לייט האבען גע-
חנפה'ט און זיך אונטערגעלעקט צום צאר.
וועט ווין טאקע אינטערעסאנט צום
הערען, וואס דער ראבאטניק' דער-
צעהלט פון יענע יאהרען, ווען היין דא-

„יעדער האט זיך בעמיהט אנצו-
קוקען די סייערע פנימער פון דעם
פערנעכטערען קייזער און קייזערין.
פאר וועלכע זיי זענען גרייט אומ-
ערשטן צייכען אפצוגעבען ס'לעבען...
אלע א שטער בעריכט א פיינער
מהיפות סאנק, א פיעל שפערער פון
דעם יידישען מאשעק ביי דעם אמאליגען
פריי. די גאנצע ראדאמסקא פון
יענע דאטע ברענט פשוט פון התלהבות
הנפש לכבוד דעם צאר און די צארי-
אוי, אז דער לייב - געזאגט פון רב
טרייסטמאן ביט א פאר יאהר שפערער
אין דער ראדאמער שיהל, אין ייבלי
סאג פון דער 300-יעהריגע ראמאנא-
דינאסטיע, איז בלאס און מאנער.
די היינטיגע, גאנצע ראדאמסקא
מעג טאקע שטאלצירען ווען זי שרייבט.
אז זי וועט ווין געראטען אין איהר
מאמעלע און אז וועט ווין א בענייאנט פון
יענער ערב - מלחמה'דיגער, גאנצע
ראדאמסקא, אז זי האט פאר זיך
די וועלכע ציעלען, די וועלכע איינ-
זעלען.

צו בעשרייבען דאס בילד איז
שווער; מ'דארף אליין ס'האלען די
דאזיגע מינוט, ווען מ'זעהט פאר זיך
דעם פערנעכטערען מאנארך. ווען
דאס הארץ שטאמט אפ אין טרערען
פון פריי, טרערען פון גליק פארגי-
טען די אויגען...
און די גאנצע ראדאמסקא איז דאן
געווען אזוי איבערראשט, אז זי האט
זיך נישט געקענט איינהאלטען אויסצו-
דריקען:
צו בעשרייבען דאס בילד איז
שווער; מ'דארף אליין ס'האלען די
דאזיגע מינוט, ווען מ'זעהט פאר זיך
דעם פערנעכטערען מאנארך. ווען
דאס הארץ שטאמט אפ אין טרערען
פון פריי, טרערען פון גליק פארגי-
טען די אויגען...
און די גאנצע ראדאמסקא איז דאן
געווען אזוי איבערראשט, אז זי האט
זיך נישט געקענט איינהאלטען אויסצו-
דריקען:
צו בעשרייבען דאס בילד איז
שווער; מ'דארף אליין ס'האלען די
דאזיגע מינוט, ווען מ'זעהט פאר זיך
דעם פערנעכטערען מאנארך. ווען
דאס הארץ שטאמט אפ אין טרערען
פון פריי, טרערען פון גליק פארגי-
טען די אויגען...
און די גאנצע ראדאמסקא איז דאן
געווען אזוי איבערראשט, אז זי האט
זיך נישט געקענט איינהאלטען אויסצו-
דריקען:

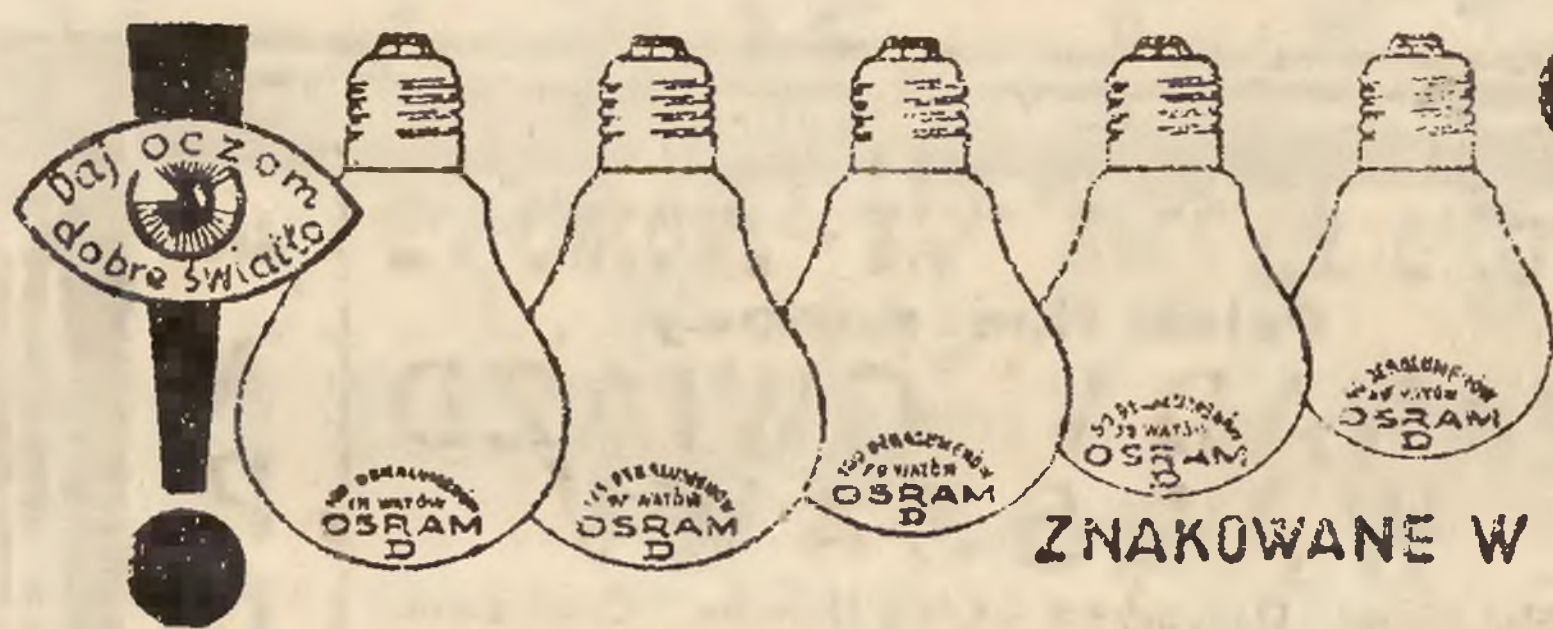
אזוי 915 אין דער פריה אויפן
פערצל געבען דער מיהל צו א'נ-
געקוקען ווין קייזערליכע דורכלייכע
איהר קייזערליכע דורכלייכע און ווין
קייזערליכע האהייט דער יורש-עצ-
ר אין דער געוועזענער פון די גענעראל-
ארויסאנטען העסטע. סטריקאזי מיט
זייער סוויטע, ווין קייזערליכער סא-
יעסטעס איז געווען אגנעוועהן אין א
כונדיר פון א מאסקווער פיעכטע-
פולק, וואס טראגט זיין נאמען. דאס
מיליטער האט פערזענליכע דאס גע-
הער, ס'האבען א בליק געוועהן אין
דער לופט די באגאנעטען און די
שווערען, די פויקען האבען געפויקט
און ס'האבען אויסגעוועלט פריידי-
גע אויסגעשריינען: „מיר ווינשען גע-
זונד איינער קייזערליכע מאפעסטעס"
אין דער מינוט האבען זיך צעקליי-
גען די טענער פון נאציאנאלען הימן
און די אויסגעריכטענע ענטוואקסטישע
פריסטען האבען מיט ווייז, „הורא"
געשיינען אלץ הייסער און הייסער.
די דאמאלסדיגע, גאנצע ראדאמסקא
קא' האט דאן גענוי אפגעשלידערט אין
איהר בעגייסטערטע בעריכט, אויף וואס
פאר א פערד דער צאר איז געריטען

וויכטיג פאר ווירטנים!

געשמאק און שטארק!

א נייעס אייף דער יידישער גאס
ייד (10) - 7 גראש א קאסעקע בוליאן
פון הונ - 10 גראש א קאסעקע אויס
ארבייטונג פון דער פאבריק „אנלאס".

OSRAMÓWKI - D
WEWNATrz MATOWANE DAJA, OBFITE
SWIATŁO, ZUŻYWAJĄC MAŁO PRĄDU.
TYLKO DOBRE SWIATŁO CHRONI OCZY.
OSRAMÓWKI - D
ZNAKOWANE W DEKALUMENACH GWARANTUJĄ MAŁE ZUŻYCIE PRĄDU.
WYRÓB POLSKI.

דעפראדאציע = פראצעס פון באהן = בעאמטע אין

די וואגאנען-ווארשטאטען

עס ווערט אויך גע'משפט א ראדאמער
יודישער סוחר.

פון באהן מאגאזין, וויי נעגעל, פאפ
פארבען, פאקאסט, צין, ברעסער און
אנדערע מכשירים. א חוץ דעם ווערט
זיי פארגעווארפן, אז זיי האבען גע-
פעלט דאס מענטשן, אויסגעגעבן נישט
ריכטיגע ארבייטס-שעה'ען פון די סטאלע-
רעס (ביעלאווסקי) און איינגעקויפט
באהן-מאטעריאל פאר צו-הויכע פרייזען.

דער יודישער סוחר ווינגראדזקי,
ווערט בעשולדיקט, אז ער האט צוגע-
רעדט די בעאמטע בינעלאווסקי און
זשעלינסקי, צו קויפן באהן-מאטעריאל-
לען פאר הויכע פרייזען, פון וואס אזוי
ער, ווי אויך בינעלאווסקי, האבען גע-
צויגען סערדינסט.

צום פראצעס זענען ארויסגערופען
געווארען 50 עדות.

ווי עס דרינגט ארויס פון די אויס-
פארשונגס-אקטען האבען די חברה-
לייט די גע'גנב'עס סחורות בעהאלטען
פריער אין דער 'ציעפלארניע' (וואו
מען האדעוועט בלומען) אדער פערגא-
בען אין דער ערד (צבש'ס דאס גע'גנב'
עטע קיט) און דערנאך אוועקגעטראגען
אין שטאדט אריין.

דזשעוועצקי און דאמברובקא זענען
ויך טיילחייז מורה, אז די באהן-מא-
טעריאלען האבען זיי בעהאלטען
אויפ'ן פערלאנג פון וייער שפך קאז-
קאחסקי, וועמען זיי האבען נישט גע-
קענט זיך אקעגענשטעלען אויס מורא
זיי זאלן נישט פערלירען זייערע פאסטענס.

זעהר סענסאציאנעל האט געקלונגען
די ערקלערונג פון בעשולדיקטען ביע-
לאווסקי, ער ארבייט שוין אלס באהן-
בעאמטער 33 יאהר, ער איז א קאזעויליר
פון פוילענס אונגעהענגיקייט-קרייז.
ער דעצעהלט דעם געריכט, אז ער איז
גישט געווען בעקוועם פאר ווייניגעסטאל-
רעס, וועמענס שפך ער איז געווען און
מ'האט איהם פון אלע זייטען געמאכט א
נאגאנקע.

ער גישט איבער, אז ביי די סטאלע-
רעס זענען געווען גרויסע גניבות. ער
דעצעהלט וועגען א פאקט, אז אויס'ן
הינט פון איינעם פון די נאטשעלניקעס
פון דער באהן האט מען אויסגארבייט
צוויי שטעט שטעק, פון וואס די בלויע אר-
בייט האט אפגעקאסט העכער 700 זל.
די שטעק זענען אומקאמפאני... פריוואט
הענד, אויך האט מען אין דער צייט
פון די ארבייטס-שטונדען געמאכט א
שענקעל פון באהן-מאטעריאל פאר דער
פערעראציע פון די באהן-בעאמטע.

די ערקלערונגען מאכען אנ'איינדרוק
און פראקוראר דאסגעווישט פאדערט פון
געריכט איהם איבערצושיקען די ער-
קלערונגען פון בעשולדיקטען אין דער
פראקוראטור פון העלכע ער וועט זיכער
מאכען א געפיריך.

ווינגראדזקי ערקלערט, אז אין צו-
זאמענהאנג מיט דער 'נעגאנקע' אויף
בינעלאווסקי, העלכער פלעגט קויפן ביי
איהם מאטעריאלען, בעשולדיקט מען
איהם אויך, אבער ער איז אומשולדיק.
די בעשולדיקטע זענען געווארען פער-
טיידיגט דורך די אדוואקאטען: וואשי-
טאוועצקי, שטילער, ז. וואשילעווסקי,
ניעדזשניצקי, און ביעדזשניצקי.
דעם ארטייל ברענגען מיר אויך
אנ'אנדער ארט.

א באהן-מאגאזין, באלעסלאח קאצווסקי,
לעזן דזשעוועצקי, זיין קאנצעליסט,
וואסלאח גראף, באהן-ארבייטער, באלעס-
לאח דאמברובקא, יוזעף קישילינסקי,
ארויסגעבער פון די באהן-מאטעריאלען
יוזעף ביעלאווסקי לייטער פון דער
סטאלע-רעקציע פון די וואגאנען-חא-
שטאטען און געגען דעם יודישען
סוחר א. ווינגראדזקי.

דער בעשולדיגונגס-אקט האט אויס-
גערעכענט אגאנצע רייע זאכען, וואס
די דעפראדאטען האבען גע'גנב'עט

און אנדערק זאכען. און אויב מ'וועט
זיכען וועט מען געפונען נאך אנדערע
גניבות.

ס'איז אומקאמפאני א חקירה ורישה, אויס'ן
גרונד פון וועלכער ס'איז פאסטגעשטעלט
געווארען. אז ס'קומען חירקליך פאר
דעפראדאציעס אין מאגאזין. די רע-
זולטאטען פון אויספארשונג זענען מיט-
געטיילט געווארען דער פראקוראטור
העלכע האט פערמיהרט א פראצעס.

מאגאזי האט זיך אנגעהויבען דער
פראצעס געגען דעם וואוינארטייטע פון

4 טעג האט זיך געצויגען א פראצעס
אין היגען קרייז-געריכט. ס'איז אויסגע-
ליינט געווארען א בעשולדיגונג געגען 7
מאן, וואס האבען אויסגעפיהרט, אדער
געוואלטען. אויפיהרען מיטברויכען אין די
חארשטאטען פון באהן-וואגאנען אין רא-
דעם. צווישען די 7, וואס האבען פער-
נומען ערשט אויף דער בעשולדיגונגס-
זאכע. איז אויך געווען דער היגער
סוחר א. ווינגראדזקי.

די געשיכטע, וואס האט געברענגט
צום גרויסען פראצעס איז אזא:

מיט א נעחיסע צייט צוריק האט זיך
געמאלדען צום באהן-נאטשעלניק אינזש-
דענהעל איינער פון די באהן-ארבייטער
א געוויסער סיידא, וועלכער האט גע-
מאלדען, אז אין די וואגאנען-חארשטאטען
ווערען בעגאנגען דעפראדאציעס. איינער
פון די דעפראדאטען איז דער באהן-
קאזעויל גראף, וועלכער גנב'עט געגעל

18 יאהר „ער“ און 16 יאהר „זי“. ביידע ווערען טאטע = מאמע, אבער אהו חופה = וידושיז.

ס'איז געווארען יענץ מחלוקה'לע צווישן
דער משפחה, ביז מענטשן האבען זיך
אריינגעלעגט און מ'איז געגאנגען צו א
דין תורה. די דיינים מיט די בוררים
האבען ארויסגעטראגען אזא פסק:
דאס 16 יעהריגע מידעל בלייבט ביז
דער קינפט אויפ'ן זעלבען ארט, וואו
זי איז געווען ביז איצט, ד"ה ביים
דעם יונגעל'ס עלטערען. זיי מוזען איר
צאהלען 5 זל. א חוק, זי זאל זיך הא-
בען פון וואס צו ערנעהרען. ווייל זי
קען נישט אין דער צייט פון שוואנגער-
שאפט שווער ארבייטען. און דאס קינד
האט דעם פאלען אויף דער וועלט, זאל
בלייבען אויף ערציהען עס אין זעלבען
הויז ביי די עלטערען פון יונגעל'ס.
וועגען דעם, אז דאס מידעל מיט'ן
יונגעל זאלען חתונה האבען, איז -
נאך פריהצייטיג צו רעדען, ווייל ביידע
זענען נאך צו יונג צו געהן חתונה אלס
מאן און ווייב און פיהרען א פאמיליע-
לעבען.

דעל זאל ווערען שוין בעצייטענס א
מוטער. האט יונגע תכשיט'ל האט זיך
נאך א לענגערען קרייז-פערדער מורה
געווען, אז ער איז עס דער טאטע,
ווייל ס'איז געווען געווען חשקה...
ביי ביידע פאמיליעס מצד, החתן
און מצד, הכלה, אנב אייגענע מענ-
שען, משפחה-לייט, איז געווארען חושך.
די עלטערען פון מידעל האבען ארויס-
גאשטעלט א פארערונג, אז דאס יונגע
טאטע'לע מוז געהן צו דער חופה און
מקדש זיין די, צו וועלכער ער האט
געגלויבט כדת משה וישראל. דאס איז
די איינציגע קאמפאנענט צו איר, אז נאך
דערמיט קען אפגעוואשען ווערען די
בושה פון וייער קינד, דערויף האבען
אבער נישט געשטאנען די 'מחולתנים'
מצד, החתן, סענה'דיג, אז זיי שטעהט
נישט אן דער שידוך. עס פאסט זיי
גישט דער יחוס פון א דיגסטמיידעל,
מען עס זיין אפילו א קווינקע, בפרט
איצט נאך אזא מעשה, - אוראי נישט.

דאס גראדוקא געסעל האט היינט א
טענסאציע.

אין יענעם געסעל וואהנט א געוויסע
אידישע פאמיליע צו ביי וועלכע ס'האט
געדינט א 16-יעהריגע קווינקע. דא
אומגעלעס האט א שטנה פון זעלבען
הויף בעמערקט ווי דאס מידעל האט
זיך קערפערליך געענדערט, און ס'איז איר
איינגעפאלען א געדאנק, נישט אנדערש
נאך דאס יונגע מידעל איז אין אנדערע
אומשטענדען. די שטנה האט דעם מידעל
נארינישט געוואנט, נאר איוואמאל זי אב-
געשטעלט און, סתם אזוי, פערמיהרט
מיט איהר א שמועס ווער זי איז, ווער
ס'ווערען איהרע עלטערען און וואו זיי
וואהנען. ווען זי האט זיך אלץ דער-
וויסט, האט זיך די שטנה געווענדעט צום
מידעל'ס עלטערען און איבערגעגעבען
זיי וועגען איהר סערדאכט. די עלטערען
זענען געבליבען ערשטלינגס. זיי האבען
זיך נישט געקענט צוגלייבען אזא זאך.
זיי האבען פונדעסטומען געהערט די
עצה פון דער שטנה און זענען אוועק
מיט וייער טאכטער צו א דאקטאר,
וועלכער האט טאקע פאסטגעשטעלט,
אז דאס מידעל איז מעוברת און איז
שוין אין 4 טעג געבאט.

דייטשע פילמען וועט מען מעהר נישט דעמאנסטרירען אין פוילען.

אט די פילם - געשיכטע האט, פער.
שטעהט זיך, א פאליטישען ביינעשמאק.
מאסען דייטשע פילמען פלעגט מען
אריינברענגען קיין פוילען און דעמאנ-
טירען אין די געגענדען, וואו עס
ווארען דייטשען פון פוילען געגעבען די
מעגליכקייט צו הערען פילמען אין זיי.
ער מיטער-שפראך, כאטש די פילמען
זענען געווען מאסקירט מיט א היכלער-
פראפאגאנדע.

די דייטשע מאכט דאנענען, האט
נישט דערלאזט קיין איין פוילישען פילם
אין די געביטן וואו עס וואוינט פאליאקען
עס איז שוין געווען די העכסטע צייט,
אז מען זאל מעהר נישט ברענגען קיין
דייטשע פילמען.

מיט א יאהר צוריק איז נעשלאסען
געווארען אנ'אבמאך צווישען די פוילי-
שע און דייטשע פילם-טראדזשענטען
וועגען ליסערען פוילישע פילמען קיין
דייטשלאנד און סערקעהרט.

עס האט נישט לאנג געדויערט און
אין פוילען האבען זיך שוין געפונען 25
דייטשע פילמען בלומרשט פאבריצירט
אין וויען. אבער פאקטיש - דייטשע.

קיין דייטשלאנד היידער האט מען
געשיקט פוילישע פילמען, אבער דע-
מאנסטרידס דארט האט מען בלויז איינעם.
סערשטעהט זיך, אז די פוילישע
פראדזשענטען זענען געווען געצוואונגען
איבערצוויינען דעם אבמאך און מעהר
זעט מען שוין קיין דייטשע פילמען
נישט ברענגען.

די פערצווייפלטע עלטערען האבען
אויסגעהויבען א גרויסען אליאנס, הא-
בען אנגעהויבען פארשען ווער, ווי אוי
אין ווען איז עס געשעהן און דער דע-
זולטאט פון דער נאנצער בעלה איז
געווען דער, וואס מ'האט זיך דערווייט,
אז דער אונגלעכער טאטע איז נישט
קיין אנדערער ווי דער אייגענער קוין,
א ברויזעל און 18 יאהר סך הכל, טאקע
דער ווען פון דער זעלבער פאמיליע,
וואו דאס אריינפאלט מידעל איז אויף דער
שטעל. עס האט זיך דערביי ארויסגע-
געווען, אז ביידע דער 18 יעהריגער
'ער' און די 16 יעהריגע, זיי זענען
געשלאסען כסדר אין איין צימער -
אין דער קיך און טאקע דערפון האט
זיך עס געמאכט, אז ס'זאל זעשעהן דאס
גנב' האט דאס יונגע 16-יעהריגע מיי-

KINO

APOLLO

היינט פרייטאג דעם 29 און מאנטיג שבת דעם 30 נ.מ.
זונטאג דעם 31 ד.מ. און מאנטיג דעם 1 12 און 1¹⁰ א.מ.

Skłamałam

w rol. gl. Jadwiga Smosarska Eugeniusz Bodo

od poniedziałku 1 Listopada

największy
film
sezonu

„Gdy kwitną bzy”

בין מאנטאג - צוויי הערליכע פילמען

1. Polski film rewlowy

PARADA GWIAZD WARSZAWY

udział biorą: Ordonówna, Loda Halama, Grossówna,
Żelichowska, Terne, Górski, Sielański, Orwid, Jarossy
Rentgen i Chór Dana

oraz wielki wzruszający dramat

Historja jednej nocy

w rol. gl. najpiękniejsza para kochanków Charles
Boyer i Jean Arthur

KINO

APOLLO

אורייל איז דעפראדאנטען - פראצעס.

אויף פערלירען די בירגערליכע רעכט
צו 6 מאנאטען תמיסה יעדער מיט
אבלענען דאס אויסהערען די שטראף
אויף 3 יאהר; נאך אויף 10 חדשים און
צו בעזאלען 40 גילדען גוטיחונע און

קווימער געשעהענישן פאר'ן לובלינער אפעלאציע-געריכט

געכטען, דאנערשטאג, אין פערטען
סאג פון דעפראדאציע-פראצעס פון די
באהן-בעזאמטע, נאכן אויסהערען די רע-
דעס פון פראקוראט און 5 אדוואקאטען
איז געפאלען דער אורטייל.
די אגענטעלעכע קאצאווסקי, און

אין דער פראגע וועגן איבערטרעגען
די זאכן, אז זיי זאלען האנדלען צווא-
מען אין ציין הויז מיט די קינדער, די
יתומים, האלט איך פאר א חוב צונג-
מען א ווארט. איך סאלידאריזיר זיך
פולשטענדיג מיט מיין ג. חבר ה' א.
מערין. כ'ויל נאך דערמאנען די געשיכ-
טע, האט ס'איז געשעהן אין דעם זעלבן
הויז מיט א געוויסען זאך, וועלכער האט
דאן אנגענומען שארפע פארמען און
ס'האט געדראהט מיט סרויערענע קאנ-
סעקווענצען פאר דער עקזיסטענץ פון
בית-יתומים. כ'בין דאן שוין געווען א
מיטגליד פון קאמיטעט און ווייס גענוי
אלע פרטים. איך בעדויער, וואס כ'קען
נישט פערזונען זיך אויף דעם פער-
שטארבענעם מיטגליד ר' מרדכי דאנצי-
גער ע"ה. און אויף דער פערשטארבע-
נער פרעזעסין ר'ר מילער וועלכע האט
מיטגעמאכט דעם פארפאל אין
בית - יתומים.

אין אלגעמיין איז עס לויט מיר נישט
קיינעם געוויסענע ערשיינונג דאס צונויט-
ברענגען צוויי עקסטרעמע עלעמענטען
אונטער איין דאך. די אלטע לייט האר-
טען אויף עולם הבא, און מיר מענטשן
ברויכען זיי צוגעבען דעם בערארף אין
זייערע לעצטע יאהרען; דאנענען די
יונגע קינדער ברויכט מען ערשט ער-
ציהען. אין זיי איינפלאנצען-לוסט, חשק
און מוסה צו א ניי לעבען, וואס פאנאט
ערשט אן פאר זיי. אין קיין שום שמאט
געמונען זיך נישט די ביידע אנשטאלטן
אויף איין פערזאנלעכע, נאך מעהר אין איין
געביידע. די סימפאטישע אינסטיטוציע
ברויכען מיר צו שטיצען, אבער איך
זאג אייך אלע בעפאר איהר דעצידירט:
— הוהדו!
דאנענדיג אייך ה' רעדאקטאר פאר
ערטיילען מיר אנאָרט פאר מיין
ערקלערונג
זיכטען איך זיך מיט דרך-ארץ.
יצחק גריין.

הירויג געשטערבן אויף די ארויסטריטן
פון די ענדעקישע פערטייגער און
אונטערשטיצט שטעלע ונ ג פון
ווערן היינט פרייטאג 12 ביטאג.

Głęboko dotknięci śmiercią naszego Kolegi
b. SELEMA
p.
Cwajgenberga
wyróżają swe najgłębsze współczucie
żonie oraz rodzicom
Finkielsztajnowie i Joffowie.

אונזער סימפאטישע מיטגעפיהל דריקען מיר אויס
דער פאמיליע צווייגענבערג
צוליב'ן גרויסען פערלוסט וואס האט זיי געטראפן דורכן פריהציטיגע
שטויס פון
זייער ווען
ד' ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים
ש פיינגאלד און פאמיליע.

מיר דריקען אויס דעם סימפאטישען מיטגעפיהל
אונזער ג' פרעזעס ח' משה צווייגענבערג
צוליב'ן פריהציטיגען טויט
פון זיין ברודער
אין דער ארבייט פאר דער בעוועגונג וואס ער געטונען א פרייטע.
א. א. ס. ס. ה. הפועל

אונזערע לעזער געדענקען די אנט-
ווישע געשעהענישען אין שטעטל קוויק.
פערמאטע זענען דאן דורכ'ן ראדאמער
קרייז-געריכט געווארען 3 שלעגער קא-
בילעצקי 2 יאהר-מיט 6 חדשים, וואלסקי
1 יאהר מיט 3 חדשים און לאבענדזקי
אויף 6 חדשים.
אלע 3 האבען אפערירט קיין לובלין.
עהערנעכטן איז פארגעקומען דער פראצעס.
פערטייגטע האט דער „בעריהמסער“
גאנצווישע פון ראלאט. איבערגע'חורט זיך
צום הונדערט און ערשטען מאל זינגע
„חכמות“ וועגען יודען, אז מען דארף
די יודישע עדות נישט גלויבען א. א. ה.
דער פארוואס האט איהם עטליכע מאל
אפגעשטעלט. „אויסגעצייכענט“ האט
זיך אבער דער לובלינער אדוואקאט
שוויטנער. ער האט זיך געפליסט איבער-
צושטייגען דעם „רבין“ גאנצווישע און
דערלאנגט אלשון, אז עס האט שאקירט
אלע אנוועזענדע אין געריכט-זאל.
דער פראקוראט האט געטאדערט צו
געשטעטיגען דעם אורטייל כדי אין לאנד
זאל קיין אנארכיע נישט הערשען.
דער ציוויל-מאנהער מצד די געליטע-
נע יודען ארוי. לעזיין פון ווארשא האט

פארוואס האט זיך נישט ליטוויזירט דער קאמיטעט

די אקציע פאר בריסק האט זיך שוין
לאנג אין ראדאם געענדיגט; מען הערט
אבער נישט ביז היינט, צי דער איז זיינער
צייט געשאסענער קאמיטעט האט זיך
אפיציעל ליטוויזירט. דער קאמיטעט
דארף אדורכפירען די פארשטעלע-ליק-
היראציע, ערקלערען אפיציעל די אר-
בייט פאר פערזענליכע און גלייכצייטיג
פערזענלעכע וויסעל ס'איז געזאמלט גע-
ווארען אויף דעם צוועק.

Kino A D R I A בין זונטאג דעם 31 פאזשדזש. איינש.
Najweselsza polska komedia p. t.
„TROJKA HULTAJSKA“
Sielanski, Wolinski, Kondrat
Dalsze role: Wiszniewska, Benita, Orwid, Grabowski, i i
Nad program: Ciekawe dodatki
Kino A D R I A שבת דעם 30 און 31
זונטאג דעם 31 און 2
מאנטיג דעם 1 12 און 2 א.מ.
פריהמארגען - פילמען
D A M A
KAMELIOWA
אין די הויפט ראלע
גרעטא גארבא

דאם לעבעז איז קערליך.

נאך 4 טויזנטער זאלטן פאר די נשרפים.

די פערזאנלעכע וואך האט הרב רא-פאפאס דערהאלטן א בריוו פון „דזשיינט" אין ווארשא, אז ער איז גיט פאר די קעלצער נשרפים 3 טוי-זנטער זאל. אין די נעכסטע טעג דעלע-גירט דער דזשיינט א פארשטעהער, העלכער וועט פונדערשטילען צוואנצן מיט'ן ארטיגען קאמיטעט די 3 טויז. זאל. אויך דער בריסקער הילפס-קאמיטעט אין ווארשא האט געמאלדען, אז ער שיקט ארויס די נעכסטע טעג פאר די נשרפים טויזנטער זאל.

היינט אויס, אז קעלץ נעמט צוריק דאפאלס, אינגאנצן האט קעלץ געשיקט 5 הונדערט זאל. פאר בריסק. בעקומט יעצט קעלץ צוריק דאפאלס - טויזנטער זאלטעס.

א שרפה ביי א יודישען דארפס - יוד.

אין הויז פון בערלי לאזאנאחסקי איז אויסגעבראכען א גרויסע שרפה, וואס האט ארומגעכאפט דעם גאנצן הויף אין פערברענט 8 בהמות 2 פערד אין חרם זאכען. דער שאדען בערעכעט גיט 12 טויזנטער זאל.

אין דער צייט פון דער שרפה איז אין א געבעדען סטאדאלע געשלאסען די חיווועכטערן קאטאשניא שטשע-בינסקא (38 יאָהר) אבער דאס פייצ-האט דאס אויך ארומגעכאפט אין די חיווועכטערן איז אינגאנצן פערברענט געווארען.

א ווארשאווער זיכט אז פאר א „פרייע" דעם האטעל „בריסטאל".

די פערזאנלעכע חאָן איז פערפאָהרען אין האטעל „בריסטאל" אין קעלץ א עלגעאנער הער, העלכער האט זיך געהייסען געבען צוויי צימערן. דער זעל-בער איז געווען אין די צימערן א מעל לעת, זיך געהייסען געבען צו עסען פון בעסטען און איז צומארגענס געלם געווארען, שולדיג בלייבענדיג 15 זאל. דער אייגענטימער פון האטעל האט געמאלדען אין דער פאליציי אין דארט אויסקעגעבען דעם פאס, וועלכער איז געווען אויף דער גאנצן פון פישל גיימאן פון ווארשא.

דארפישער פראצעס פון העלצער געגענד.

פאר'ן קראק. אפערלאציע-געריכט. פאר'ן קראקאווער אפערלאציע-געריכט איז דעם לעצטען מאנאט געשטאנען דער פרעזעס פון עטליכע אינסטיטוציעס אין דארף שטעטנא (געבען קעלץ) דאסם קאצקא.

דער לעצטער איז געווען סעקרעטאר פון דער דארטיגע גמיע, פרעזעס פון דער פויערישע הילפס-קאסע, פרעזעס פון דער דארטיגער פייער-לעשער, פרע-זעס פון דער דארטיגער מילך-קאאפארא-טיוו און נאך אנדערע אינסטיטוציעס און זיין גאנץ „כלל-טהורעשקייט" אויסגע-נוצט פאר זיך, דעראדירענדיג א גרוי-סע סומע. קאצקא איז סאקע פערמשפט געווארען דורכ'ן קעלצער קרייז-געריכט אויף 5 יאָהר תשומה.

מאנאט האט דאס אפערלאציע גע-ריכט דעם פויערישען, געוועלשאפליכען סהודר אראפגענומען צוויי יאָהר צוליב די אמנעסטיע. אזוי ארום חשט ער נאך דארפן אַבויצען 3 יאָהר טאר האַבען צופיל, בענקלעך.

שעהן זעהסטו אויס יודיש קעלץ.

ליכען שאנד-פילעק וואס די אקאדעמישער מאכט וויל זיי אנהענגען. שטעטלעך אויס יודיש קעלץ מיט דיי-נע פערטיידיגער, קעמפער און בעשיצער געגען די אלע אטאקעס, וואס ווערען גע-קלייניגקייטען ווי פאלידאריזירען זיך מיט'ן גאנצען פוילישען יודענטום און א דורכפירען א שטיקעל הילפס-אקציע פאר די געפלאגטע און גע'רודפ'טע יודי-שע סטודענטען, כדי זיי צו געבען א שטיקעל מוט ווייטער צו קעמפן פאר זייערע גערעכטע פאדערונג - אויף דעם האבען זיך אונזערע פרעדיגער, וועלכע זאצקען זיך מיט אועלכע שטען קליינגענדע ווערסער ווי: רעכט, ווירדע, גלייכפערעכ-טיגונג. קאפף ביי צום אויסדויער און אנד. - נישט געקענט זיך ערלויבען א דורכצופירען, גלייך ווי זיי זענען מסכים מיט דעם איינגעפירטען געטשא, איידער מבטל צו מאכען א שפיל, א טאנק, אדער א פערזאנלעכע אונזענד.

יא, שעהן, זעהר שעהן נאציאנאל יודיש קעלץ...

דער וואך ביי אועלכע אקציעס, האט זיך דער פראצעס - שטרייך ביי אונז אין שטאדט נישט איינגעגעבען. אויך דעם יודישען אקאדעמישער האט שוין קעלץ „בעזארגט". עס מאלט קיינעם נישט איין פון די פרעדיגער וועגען קאמף פאר די ווירדע פון יודישען פאלק עפעס צו טהוען אין דער „וואך פאר'ן יודישען אקאדעמישער", כדי צו לינדערען אביסל דעם גע'רודפ'טען יודישען סטודענט, וועל-כער שטעהט יעצט אויס פערשידענע פיי-נונגען און צרות - זיי ווילען דאס נישט און דארטען נישט. פאר דעם אבער האט די היגע ציוניסטישע ארגאניזאציע איי-געארבעט דעם לעצטען שבת-צונאכטס א דאנטינג און א' פערזאנלעכע אונזענד יוא די טאטעס און די מאמעס פון די זעלבע גע'רודפ'טע אקאדעמישער האבן זיך געוויילט א גאנצע נאכט, נישט ווילענדיג זיך דערהאלטען, אז פונקט מיט אכט טעג צוריק האבן זייערע קינדער זיך „געוויילט" אין אקאדעמישען הויז אין פראגע צוויי מעל-לעך, אויסדריקענדיג דערמט זייער צעה און צארען געגען דעם מיטעלאטער-

שיין נישט איינמאל האבען מיר אנגע-ווירטען און די שפאלטען פון אונזער צייטונג וועגען דער אבגעשטאנענקייט פון יודישען קעלץ, וועגען דעם דעמארא-ליזירענדען און הפקרות'דיגען צושטאנד, וואס הערשט ביי די היגע פערזאנען און פערשידענע ארגאניזאציעס אויס'ן געזעל-שאפטליכען געביעט.

אס האבען די קעלצער יודישע פארטיי-ען און ארגאניזאציעס מיט זייערע פיהרער פערשטאנען, אז אלע יודישע ישיבים אין פוילען, פון קלענסטען ביזן גרעסטען, דארפען זיך פערמינערטערען מיט'ן גורל פון די בריסקער יודען און זיי קומען צו הילף. נאר קעלץ מיט איהרע פערשידענע קלובען און ארגאניזאציעס, ווי ארטאדאק-סיע, רעליגע-נאציאנאלע, און די אמת'ע נאציאנאליסטען, וועלכע שרייען אין פא-דערען צו קעמפן מיט אויסדויער פאר גלייכפערעכטיגונג פון יודישען פאלק - זיי דארפען זיך נישט פערמינערטערען.

דאס התנהגות ביי די אויפגעטרוממטע ווערט שוין באלד א מין „חוקה" און ביי יעדע מין אקציע וואס ווערט אונטערגע-נימען דורך די פיהרער פון זייערע פאר-טייען און דורכ'ן גאנצען פוילישען יודענ-טום, וועגען וואס פאר א ברענענדע פראגע ס'זאל נישט זיין, ווערט אין קעלץ באגאטעלינירט און אדורכגעלאזט. גלייך ווי מיר וואלטען קיין יודען נישט געווען און אונז מיינט מען גארנישט.

דאס גאנצע פוילישע יודענטום איז גע-ווארען אויפגעצויגערט און אויפגערויט געגען די גרויסע שאנדעס, וואס ווערט אונז אנגעטיהען מיט'ן איינפיהרען דעם „געטא" אויף די הייבשולען, אינווערע-שוועסטער און ברידער - סטודענטען קעמפן מיט זייער עקסנווארגירט און הארטנעקיקייט, געגען די פרישע „נעלע-דאטע". אין גאנץ פוילען ווערט דער האלב-טאגער פראצעס שטרייך אדורכ-געפיהרט הונדערט פראצענט. נאר קעלץ, אונזער יודיש קעלץ פאלידאריזירט זיך נישט מיט'ן גאנצען פוילישען יודענטום. כמעט אלע יודישע געשעפטען זענען אפגע-געווען און ס'איז בכלל נישט קענטיג גע-ווען, אז היינט פראטעסטירט א פאלק אויף וועלכעס מען וויל אויפקלעבען א „נעלע-דאטע". פאר דעם אבער האט דער הינער ציוניסטישער קלוב דעם זעלבען דינסטאג איז אונזער איינגעארבעט, פאר זיינע מיטגלידער, אפערזאנלעכע אונזער מיט'ן אנטויל פון ארץ-ישראל און רעווי-ארטיסטען, וואו מען האט זיך געוויילט ביז 3 בינאכט, נישט אנגעבענדיג זיך קיין דין וחשבון, אז צוליבע זייער שולד אלס פארטיי, וועלכע דארף שטעהן אויף

כוס תחומין אני מגישים למר אלתר ברנקביץ
באבלו הכבוד במות עליו אמו היקרה
חנה מלכה נ. ע.
המקום ינחם אותך ולא תוכיפו לדאבה עוד
זאב קלוסקי ומשפחתו (תל-אביב)
לאה וקלמנים קלוסקי (קליין)

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקט אויס אונזער ג' וויצע פרעזעס פון דער „נמילת - חסדים - קאסע" ביים קעלצער קליינענדלער - פערזאנלעך
ה' אלתר באראנקיעוויטש
מ ו ט ע ר
צוליב'ן טיפס פון זיין ל.
אין זיין געזעלשאפטליכע ארבייט זאל ער א טרייסט געפונען
די פערזאנלעכע

ווען שילער פון די אווענד-קורסען געהען אהיים...

טראגט א יודיש היטעל מיט א פארד אויף דעם ווארשען זיי זיך און שטופען זיך ביז ער בעקומט א כותנת-יד.

דעם לעצטען מאנאט אונזער גע-הענדיג פון מארק אין לעאנאדא גאס זענען מיר אנטקעגען געקומען עטליכע שילער און אנגעוויפן מאכען א קינס-ליך שטופעריי צוליב וואס אין האב געמוזט אראפ פון טראטאר, דאן איז זיי אנטקעגען געשומען דער דאָרף יחזקאל דאָנעבלאָס, דאָ האָבען די שילער שוין געהאט די אמת'ע מצאיה: א יוד מיט א פארד. זיי האָבען זיך גענומען אויף איהם שטופען און האָטן זיין פער לויפט נישט אריין אין געגענט. דיג טויער וואָלט ער בעשטימט בעקי-מען א פאר „גלעס". דאָס זעלבע „שטוי-פערריי" האָט אויך געהאט דער ה' ציקער מיט זיין פרוי, העלכע האָבען אויך גע-מוזט אריין אין טויער און איבערהאָר. טען די צדורכנעהערע שילער.

עס האָלט זעהר געווען געוואונשען, אז די לעהרערשאפט זאל פאלר בע-צייטענס דאָס אויסהארצען און נישט צילאָזען, אז זייערע תלמידים, חסן זיי געהען אהיים, זאלען אדורכנעהערע יו-דען זיך כווען בעהאלטן אין די טויערן.

די לעהרערשאפט פון די אונזער-קורסען, וואָלטען זיך געמענט פער-איי-סערעסירען מיט זייערע תלמידים, וואָס זיי טהוען אב אהיימיגנדיג 9 שטונדן אויף דער גאס. זיי לאָזען דאָך נישט אדורך קיין יודישען אדורכנעהער. א-מ-ערנסטען איז שוין מיט א יוד, וועלכער

א שרפה איז א דארף 16 הייזלעך זענען אויסה מיט'ן רויך.

געשענד, ווי אויך ציחילע מענשען. 16 הייזלעך, ווי אויך פערשידענע איינזי-כ-טונגען און בהמות זענען אינגאנצען פערברענט געווארען.

דער שאָדן בערעכעט ביז 60 טויזענד זל. עטליכע מענשען, העלכע האָבען א-מ-יטל גענומען אין דער רעסונגע-אקציע זענען אָנגעפרייט.

א עצה פון א בייל - הבית.

לעצטען מאָנאט צעבראָכען דעם דאָך פון וואוינזיג און צווי ארום חיל ער זי צווינגען, אז זי זאל ארויס פון די דירה.

אין דארף איזשאנדע (קעלער וואיפּי). איז צייט דארטיגען איינזאמלען אויס-געבראָכען א שפה צוליב א צעבראָכע-נעם קיימפן.

דאָס פייער האָט זיך בייך שנעל איבערגעבראָנען איפער דו שכוותריגע הייזלעך און אין משך פון א שעה צייט האָט שוין דאָס פייער געהאט ארומגע-נומען כמעט דאָס גאנצע דאָף.

אין דער רעסונגע - אקציע האָבען אנטויל גענומען די פייערלעשער פון די

די היגע איינזאמלערין שרה סאלניק (פּאַפּאָפּאָפּאָ 27) האָט געמאלדען אין דער פאליציי, אז איהר בעל - הבית לודיג געזאָקאָסקי האָט איהר דעם

די 12 יונגעלייט, וועלכע זענען ארעסטירט געווארען איז פראטעסט = טאג ויצעו נאך.

פארהאט פאראנטערט זיך נישט קינער מיט זיין האר איז דער פאטראנאט פון קפוי-באראכאח?
ווי ס'איז שוין געזען געמאלדען אין 12 יודישע יונגעלייט, דערויסטער 8 חלוצים
אונזער צייטונג זענען אין דינסטאגדיגען פון קפוי-באראכאח, וועלכע זענען
פראטעסט-שטייך ארעסטירט געווארען נאך דער אויספארשונג אפגעשפירט גע-
ווארען אין תפיסה.

א דעלעגאציע פון „דזשיאנט איז קעלע."

די פאדערונג פון ה' סאטשינסקי זון
צוגעזאגט צו רוסען א אלגעמיינע פער-
זאמלונג אין משך פון דריי וואכן מיט
דער צעטיילונג פון פארשטעהער פון
„דזשיאנט“

א געיעג נאך א האז איז קעלע.

דעם פערנאנענעם שבת איז אין קעלע
אין די פארמיטאג שעה'ן פארנעקומען א
סראני-קאמלישע פאטירונג. פון דער וואך-
שאוער גאס איז געקומען צו לויפן אין
מארק - אריין פאר'ן מאניסטראט א
אונגעקאנט פער-סיסיג בעלשעפניש. די
אדורכגעקענדע מענשען האבן דערשלאגע-
נע גענומען אנטלויפען. מיינענדיג אז דאס
איז עפעס א ווילדע חיה אנטלאפען פון
צירק. וועלכער געסיינט זיך סאקע איצט
אין קעלע.

אויס'ן מארק איז מיט איינמאהל גע-
ווארען א שרעקליכע מהומה. פחדנים הא-
בען גענומען לויפן אין די שווערע-
אריין; דאנען די וואוילע יונגען פווא-
פענט מיט דרענגער און שטיינער. האבען
זיך געלאזט לויפן נאך דעם „וילד בע-
שעפניש“, כדי איהם צו בעצווינגען.
נאך א האלבע שעה יאנען זיך פון די
גרויסע צאהל מענשען מיט דעם בעשעפע-
ניש האבען זיי איהם צעזיגט און א ניי-
עם געמערט פון „דזשיאנט“ האט ה'
סאטשינסקי אויסגעפארט דעם פער-
זעס ה' יאסיל קאהן. 18 פון היינט אן

נישט געטראפען דעם אייגענטימער

האט ער אויסגעלאזט צו די שוויצען.
שמעון מילעצקי (אלטע ווארש. שטאד.
18) האט געמאלדען אין דער פאליציי, אז
דינסטאג 10 אווענד ווען ער איז נישט
געווען אין דער היים איז צו איהם אריין.
געקומען דוד אשעראוויטש און אויפ'ן
באדען פון פערזענליכע חשבונוט האט ער
אויסגאלאזט דעם כעס ווינעם און איהם
אויסגעחאקט 18 שוויצען אין דער ווערט
פון 20 זל.

Wina i soku stężanie,
jak rozwiązać to zadanie?

tylko **Żelatyna**
mielona
d-ra OETKERA
Zastępca M. CUKIERMAN
Kielce, Warszawska 14

דאס אונטערזיכליכע ביכעל מיט די
פארשרייטען פון ד"ר א. אטקער א.
נ. א. גומע באלענעסע בעקס אליין
קען מען בעקומען אין אלע קאלאניאל
געשעפטען, בוכהאנדלונגען און ציי די
פערטרעטער פון דער פירמע אטקער.
די פרייז איז פארקלענערט געווארען
אויף 30 גראשען. דאס ביכעלע איז
נישט צום אפשאצן. הייל עס גייעט א
סך פארשרייטען אויף געזעקס א. ד. גל.

אלע טרעפן זיך אין קינא
פאלאס
וואו ס'ווערן געוויזן דער בערימטער
פילם:
Ziemia Błogosławiona

מיט פאפא מוני אין די הויפט-ראל

א בעזוך פון מיניסטער שוועטאטלאווסקי

אין קעלע.
פאטאגא האט געהיילט אין קעלע דער
בילדונג-מיניסטער ה' וואיסשעך שוויצען-
טאטלאווסקי וועלכער האט אין דער צע-
גלייטונג פון וואיטעווארד ד"ר דזשאדאש.
סטראסטא - וואיסשעכאווסקי און שול
אייגנפארמער ה' ריכטער געמאכט א
בעזוך אין די היינטיגע שולען אין ליצעאומס
פון זיך בכלל בעקענט מיט'ן היגען
שול-העזען.
אין אהער איז דער מיניסטער אפגע-
טאהרען פון קעלע.

אנטוונג קעלע!

אין אלע רעדאקציע און אדמיניסטראציע-ענינים
פיטע זיך צו פערשטענדיגן מיט אונזער מיטאראפליטער
י צוקער שריפטליך קען מען זיך הערען:
Red. „Rademer - Kielcer - Leben“
Kielce, skrz. poczt. 98.
טעלעפאניש פון 5 - 7 ז. ט. 16 - 22 יערן טאג.
פאר'ן אינהאלט פון די אגאנסען איז די רעדאקציע
נישט פערזאנטליך.

MILIONY KOBIEŃ NA CAŁYM ŚWIECIE STOSUJE SŁAWNE KOSMETYKI

CEDIB

PARIS

• PUDRY • KREMY • TUSZ DO RZES • R O Ź •
• POMADKA DO UST • MLECZKA •

Zadajcie w najbliższej perfumerii lub drogerii bezpłatnie broszurę
Cédib o indywidualnej i racjonalnej pielęgnacji skóry.

RADIOODBIORNIKI „KOSMOS”

do nabycia w składzie
konsygnacyjnym
RADOM, ŻEROMSKIEGO 20
tel. 15-06

B. Senator,

TARYFA OGŁ:	Na 1-szej stronie	mm 1 szp.	40 gr.
	w tekście	mm 1 szp.	60 gr.
	na ostatniej stronie	mm 1 szp.	25 gr.

1-sza i ostatnia strona
liczą 8 szpalt.

אגאנסמענט פרייז:
ער א חוש אין פוילען 1 זלעט
אין פראנקרײך, בעליגען 4 פראנק
אין אנדערע לענדער 30 טענט.

Redaktor i Wydawca CH. M. HERC. tel. 15-18. טעל. Wydawnictwo „Radomer Kielcer Leben” Radom swarska 20